

HET EUROPEES OVERNAMEBELEID : EEN BALANS VOOR VLAANDEREN

April 2007

Onderzoek uitgevoerd door:
Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie (SOOI)

Prof. Hans Crijns
Sabine Vermeulen
Vlerick Leuven Gent Managementschool

**Vlerick Leuven Gent
Management School**

the Autonomous Management School of
Ghent University and Katholieke Universiteit Leuven

Woord vooraf

Naast de vele overheidsrapporten en mededelingen van de Europese Commissie, vonden we het van belang om ook enkele personen, die nauw met de materie van overnames verbonden zijn, te spreken. Deze brengen namelijk een andere kijk op de vele regelgeving die bestaat rond de overnameproblematiek.

We spraken in dit verband met drie categorieën spelers. Een eerste categorie zijn de overnamebemiddelaars. Deze personen zijn onafhankelijk, begeleiden het proces van overnames en kennen de typische voor- en nadelen die met een overname gepaard gaan. De tweede categorie zijn de ondernemers zelf. Hier komen enkele ondernemers aan het woord die gestart zijn door een bedrijfsovername. In plaats van dus zelf een bedrijf op te richten hebben zij ervoor gekozen om een bedrijf over te nemen. In de derde en laatste categorie spraken we met een coördinator van een overheidsinitiatief.

In dit opzicht willen we volgende personen bedanken voor hun persoonlijk verhaal en de waardevolle inzichten omtrent de problematiek van bedrijfsoverdrachten. Deze personen zijn Johan Coucke (OBA), Karin Zoons (Studio Satrima), Rudy Denutte (Transport Derocker), Marc Cosaert (Ernst & Young) en Luc Van Laere (Overnamemarkt).

Inhoudstabel

1	Situering.....	3
2	Het Europees beleid omtrent bedrijfsoverdrachten	5
2.1	<i>Kadering van het Europees beleid.....</i>	5
2.2	<i>Mogelijke maatregelen ter facilitatie van bedrijfsoverdrachten .....</i>	8
2.2.1	Wettelijke maatregelen	8
2.2.2	Fiscale maatregelen.....	10
2.2.3	Financiële maatregelen	12
2.2.4	Ondersteunde maatregelen.....	13
3	Samenvatting van het beleid per land.....	16
4	Enkele goede praktijken van de lidstaten.....	17
4.1	<i>Wettelijke maatregelen.....</i>	17
4.2	<i>Fiscale maatregelen.....</i>	18
4.3	<i>Financiële maatregelen .....</i>	20
4.4	<i>Ondersteunende maatregelen .....</i>	21
5	Een balans voor Vlaanderen.....	24
5.1	<i>Wettelijke maatregelen.....</i>	25
5.2	<i>Fiscale maatregelen.....</i>	26
5.3	<i>Financiële maatregelen .....</i>	27
5.4	<i>Ondersteunende maatregelen .....</i>	29
5.4.1	Bewustmaking en informatie	29
5.4.2	Virtuele overnamemarkten.....	30
5.4.3	Vorming, Training en opleiding (VTO).....	31
5.4.4	Begeleiding en advies	31
5.5	<i>Samenvatting van mogelijk te nemen maatregelen in Vlaanderen .....</i>	32

Literatuurlijst

Bijlagen

Overzicht van tabellen

Tabel 1: Goede praktijken m.b.t. de continuïteit van de onderneming.....	17
Tabel 2: Goede praktijken m.b.t. de vermindering van administratieve formaliteiten	17
Tabel 3: Goede praktijken m.b.t. de statuutverandering van een bedrijf	18
Tabel 4: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij op erfenissen en giften.....	18
Tabel 5: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij transfer van een onderneming naar derden.....	19
Tabel 6: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij transfer van een onderneming naar werknemers	20
Tabel 7: Goede praktijken m.b.t. financiële maatregelen	20
Tabel 8: Goede praktijken m.b.t. bewustmaking en informatie.....	22
Tabel 9: Goede praktijken m.b.t. virtuele overnamemarkten	23
Tabel 10: Goede praktijken m.b.t. vorming, training en opleiding (VTO).....	23
Tabel 11: Goede praktijken m.b.t. begeleiding en advies.....	24
Tabel 12: Samenvattende tabel met mogelijke acties ter facilitatie van bedrijfsoverdrachten	33

1 Situering

Er bestaan een aantal belangrijke mijlpalen wat betreft de levenscyclus van een onderneming. Van de initiële opstart, de groeifase tot de uiteindelijke overdracht van het bedrijf. Waar de beleidsaccenten van de vorige regering vooral lagen op het ondersteunen van de opstartcijfers en de groei van ondernemingen, is er recent een verschuiving van de focus naar het opvangen van de golf bedrijfsoverdrachten die Vlaanderen te wachten staat. Door de vergrijzing van de bevolking wordt er namelijk een groot aandeel bedrijven verwacht die de leiding dienen over te laten aan de volgende generatie.

De cijfers over België en Vlaanderen zijn onvolledig, maar naar schatting zullen in Vlaanderen minstens 3% van alle ondernemingen (i.e. een Europees gehanteerd percentage) of circa 13.500 bedrijven jaarlijks van eigenaar veranderen. Na de overdracht is bij 40% van deze bedrijven het aantal werknemers toegenomen. Het belang om bedrijfsoverdrachten tot een succesvol einde te brengen is dus moeilijk te overschatten. Deze overdrachten voegen namelijk heel wat toe aan de economie, namelijk zo'n 3.500 arbeidsplaatsen per jaar.¹ Wanneer we kijken naar het aantal ondernemingen in Vlaanderen die een jaarrekening neerleggen dan bekomen we een aantal van ruim 3.000 bedrijven die jaarlijks met de problematiek van bedrijfsoverdracht te maken krijgen.²

Het vergemakkelijken van bedrijfsoverdrachten staat ook hoog op de Europese agenda voor ondernemerschap. Volgens het Europese BEST-project inzake de overdracht van bedrijven, zal binnen Europa tijdens de komende tien jaar ongeveer één derde van alle bedrijven in andere handen overgaan (variërend van 25% tot 40% afhankelijk van de lidstaat). Naar aantal bedrijven vertaald komt dit neer op een jaarlijkse overdracht van 610.000 KMO's, waarvan de helft eenmanszaken. Hierbij zijn ongeveer 2,4 miljoen banen betrokken. Volgens Oostenrijks onderzoek en Europese cijfers overleeft 96% van de met succes overgedragen bedrijven (waarin gemiddeld 5 à 7 werknemers bij betrokken

L

¹ Administratie Economie (december 2005). *De problematiek van bedrijfsovernames in Vlaanderen: Situering en aanzet tot te nemen acties.*

² Crijns, H (2003). *Icarus achterna ? – Essay over de toekomst van ondernemerschap in Vlaanderen.* Uitgeverij Van Halewijck, Leuven

zijn) de eerste vijf jaar na een overdracht.³ De overlevingskansen zijn daarmee veel groter dan voor nieuwe bedrijven (waarin gemiddeld 2 banen worden gecreëerd), waarvan na vijf jaar nog 50% bestaat.⁴

De Europese Commissie pleit daarom in een rapport met betrekking tot overdracht van bedrijven van augustus 2003 dat de lidstaten ‘een zelfde aandacht zouden besteden aan overdracht als aan starters’. Om de doelstelling van Lissabon te halen, dienen levensvatbare ondernemingen in de overdrachtsfase de nodige aandacht te krijgen. De Commissie wil daarom samenwerken met de lidstaten en andere belanghebbenden om de doelstellingen in concrete resultaten om te zetten.

In dit verslag wordt onder bedrijfsoverdracht verstaan de overdracht van het bedrijfseigendom⁵ aan een andere persoon of een andere onderneming, waarbij de overgenomen onderneming actief blijft. Deze overdracht kan plaatsvinden binnen de familie (gewoonlijk van de ouders op de kinderen, ook wel opvolging genaamd), door management buy-outs (verkoop aan leidinggevenden/werknemers buiten de familie) en verkoop aan buitenstaanders of bestaande bedrijven, met inbegrip van overnames en fusies.⁶

Bij de meeste kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's), gaat een bedrijfsoverdracht gepaard met een overdracht van de leidinggevende taken. Bij vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid liggen de zaken minder helder.

Wanneer ten minste 51% van de aandelen van een besloten vennootschap van eigenaar

³ Mandl, I. (2002). *Business Transfers and Successions in Austria*. Austrian Institute for Small Business Research.

⁴ MKB Special (2004). Nieuw perspectief na eigendomswisseling in het MKB, Economisch bureau ING, februari 2004.

⁵ Dit heeft ook betrekking op het personeel: ‘De toepassing van cao nr.32 bis (ter uitvoering van een Europese richtlijn) betekent de overname van de individuele arbeidsovereenkomst sensu lato: d.w.z de schriftelijke of mondelinge arbeidsovereenkomst aangevuld met alle addenda, dienstnota's, schriftelijke of mondelinge afspraken, gewoonten en gebruiken in de staat waarin zij zich bevindt. Er is één uitzondering voorzien, namelijk de stelsels van aanvullende verzekeringen, zoals bijvoorbeeld groepsverzekeringen. De overnemer is niet verplicht om deze verder te zetten. Bron: Administratie Economie, 2005. *De problematiek van de bedrijfsovernames in Vlaanderen: Situering en aanzet tot te nemen acties*. December 2005

⁶ Europese Commissie (2002). Eindverslag van de deskundigengroep inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen. Mei 2002.

verwisselt, dan wordt dit doorgaans ook als een overdracht beschouwd. Bij naamloze vennootschappen wordt een overdracht van aandelenbezit niet als overdracht beschouwd, omdat leiding en eigendom in deze ondernemingen als gescheiden worden beschouwd.⁷

2 Het Europees beleid omtrent bedrijfsoverdrachten

2.1 Kadering van het Europees beleid

Er bestaat op Europees niveau een gebrek aan vergelijkbare gegevens over bedrijfsoverdrachten, maar op basis van nationale onderzoeksgegevens kan worden geschat dat de eigendom van ongeveer een derde van de ondernemingen zal worden overgedragen in de komende 10 jaar (variërend van 25-40% afhankelijk van de lidstaat). Dit komt overeen met een overdracht van ten minste 610 000 kleine en middelgrote ondernemingen per jaar, waarvan 300 000 ondernemingen met werknemers, die goed zijn voor 2,1 miljoen banen, en 310 000 ondernemingen zonder personeel.⁸

Het rapport omtrent overnameplatformen dat recent (mei 2006) uitgegeven werd door de Europese Commissie geeft een duidelijk beeld van het beleid omtrent bedrijfsoverdrachten in de Europese Unie:

“Op Europees niveau buigt men zich al sinds 1993 over dit onderwerp, toen er een symposium in Brussel aan werd gewijd. Nadat er een analyse was gemaakt van de juridische, financiële en menselijke aspecten van bedrijfsoverdrachten, deden de deskundigen uit alle lidstaten voorstellen voor concrete maatregelen.

Op basis van het symposium en de voorstellen van nationale en Europese verenigingen heeft de Commissie in haar mededeling van juli 1994 vier belangrijke actielijnen vastgesteld voor de aanpak van vier typische problemen bij bedrijfsoverdrachten: (1) de

L

⁷ Idem

⁸ Europese Commissie (2002). Eindverslag van de deskundigengroep inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen. Mei 2002.

*continuïteit van personenvennootschappen en eenmanszaken verzekeren; (2) de overdracht goed voorbereiden door de meest passende rechtsvorm te kiezen, zonder fiscale druk; (3) overdracht aan derden bevorderen (4) overdracht aan familie door middel van passende belastingmaatregelen steunen.*⁹

In december 1994 publiceerde de Commissie een aanbeveling inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen,¹⁰ waarin rekening is gehouden met de resultaten van een openbare raadpleging. In die aanbeveling geeft zij een uiteenzetting van een aantal mogelijke beleidsmaatregelen op verschillende gebieden (bewustmaking, belastingen, vennootschapsrecht enz.).

In februari 1997 werden de eerste hervormingen op basis van de aanbeveling van 1994 alsmede enige ideeën voor toekomstige verbeteringen gepresenteerd op een in Lille (Frankrijk) gehouden Europees forum over de overdracht van ondernemingen. In 1998 kwam de Commissie met een mededeling waarin zij verslag uitbracht over de maatregelen die eind december 1996 in de verschillende lidstaten waren genomen ter bevordering van succesvolle overdrachten.¹¹ De conclusie van de mededeling luidde dat sommige lidstaten weliswaar concrete maatregelen ter bevordering van overdrachten hadden genomen, maar dat andere lidstaten erg weinig hadden gedaan. De Commissie was in het algemeen van oordeel dat de voorstellen van 1994 niet waren opgevolgd in de mate die nodig was om de belemmeringen in verband met bedrijfsoverdrachten weg te nemen. Zij spoorde de lidstaten aan grotere inspanningen te leveren, met name door middel van juridische en administratieve vereenvoudiging, doeltreffende belastingverlagingen en gemakkelijkere toegang tot financiële steun voor de overname van een onderneming.

L

⁹ Mededeling van de Commissie inzake de overdracht van ondernemingen. Acties ten behoeve van het MKB, PB C 204 van 23.7.1994, blz. 1-23. Bijlage I van de mededeling bevat de resultaten van het symposium van 1993.

¹⁰ Aanbeveling van de Commissie inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen, PB L 385 van 1.12.1994, blz. 14-17. Daarnaast publiceerde de Commissie een interpretatieve mededeling over de aanbeveling van de Commissie van 7 december 1994 inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen, PB C 400 van 31.12.1994, blz. 1-9.

¹¹ Mededeling van de Commissie inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen, PB C 93 van 28.3.1998, blz. 2-21.

In november 2000 heeft de Europese Commissie een Best-project geïnitieerd inzake de overdracht van ondernemingen met als oogmerk toezicht te kunnen blijven houden op de tenuitvoerlegging van haar mededeling, nieuwe juridische, fiscale en ondersteunende maatregelen te opperen en voorstellen te doen voor verdere acties. De lidstaten stelden een groep deskundigen aan, afkomstig van bedrijfsorganisaties, ondersteunende organisaties, de academische wereld, de nationale ambtenarij en ondernemingen. In de conclusies van het project werd verwezen naar nationale databanken voor ondernemingsbeurzen en de verdere ontwikkeling daarvan werd aangemoedigd.

Op de Europese conferentie inzake bedrijfsoverdrachten die op 23 en 24 september 2002 in Wenen werd gehouden, zijn de resultaten gepresenteerd van het 'Best Procedure'-project alsmede voorbeelden van goede praktijken in de verschillende lidstaten. In oktober 2002 ging men van start met een nieuw MAP-project inzake bedrijfsoverdrachten met het oog op de betere tenuitvoerlegging van de aanbeveling van de Commissie inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen en op het opvolgen van de aanbevelingen van het Best-project.

In maart 2006 publiceerde de Europese Commissie een nieuwe mededeling over bedrijfsoverdrachten: Uitvoering van het communautair Lissabonprogramma voor groei en werkgelegenheid: Overdracht van ondernemingen – Continuïteit door een nieuwe start. Er is vastgesteld dat de implementatiegraad van de aanbeveling van 1994 slechts circa 65% bedroeg voor de EU-25. In de mededeling werden de gebieden beschreven waarop grotere inspanningen moeten worden geleverd. Zo moeten de lidstaten meer doen aan bewustmaking, een gunstig klimaat scheppen voor bedrijfsoverdrachten en de overdracht van een bedrijf aan derden door middel van passende belastingvoorschriften vergemakkelijken. Daarnaast werd in de mededeling de aandacht gevestigd op een aantal voorbeelden van goede praktijken in de EU, zoals de databanken in Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk. Deze worden ook in dit verslag beschreven.”

Deze samenvatting omschrijft de evolutie van het Europees beleid omtrent bedrijfsoverdrachten sinds de eerste samenkomst in Brussel in 1993. Sinds het aangetoonde belang van het opvangen van de golf aan bedrijfsoverdrachten, werden er talrijke momenten georganiseerd waar deskundigen omtrent deze problematiek hun aanbevelingen formuleerden. Hieruit resulteerde de BEST-procedure waarbij aangespoord werd tot het uitwisselen van ‘best practices’ in de lidstaten. Het beleid evolueerde op deze manier van een diffuse en ad-hoc aanpak naar een coherent beleid die op een systematische manier de problematiek van bedrijfsovernames wil aanpakken.

2.2 Mogelijke maatregelen ter facilitatie van bedrijfsoverdrachten

De mogelijke maatregelen omtrent de facilitatie van het aantal bedrijfsoverdrachten op Europees niveau kunnen ingedeeld worden in wettelijke, fiscale, financiële en ondersteunende maatregelen. Deze indeling werd gebaseerd op een indeling van de Europese Commissie (2002) en werd afgetoetst aan diverse bronnen zoals o.a. de synthesenota van de Administratie Economie (2005), enkele documenten van de Europese Commissie (2003a, 2006a, 2006d), GEEF (2005), Crijns en Vermeulen (2006) en ING (2005).

2.2.1 Wettelijke maatregelen

De wettelijke maatregelen die genomen kunnen worden om knelpunten bij overnames weg te werken, worden hier opgesomd. Tegenover elk knelpunt staat namelijk een specifieke beleidsmaatregel. In wat volgt geven we per knelpunt de overheidsmaatregelen die genomen kunnen worden om deze weg te werken en zo het overnameproces te faciliteren.

<i>Knelpunt 1:</i>	<i>Continuïteit van de onderneming verzekeren</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Legaal principe van continuïteit</i>
	<i>Naamloze vennootschap met één vennoot</i>
	<i>Geen unanimiteit vereist</i>

Over het algemeen houden personenvennootschappen op te bestaan als een van de partners overlijdt. Ook bij geschillen tussen de samenwerkende ondernemers kan de continuïteit van het bedrijf in het gedrang komen. Gewoonlijk kan de continuïteit echter worden verzekerd door middel van een naar behoren opgestelde overeenkomst die in geval van tegenspraak boven de individuele wil van een partner prevaleert. Ook de invoering van de mogelijkheid tot het beheren van een NV met één vennoot is een oplossing wanneer één van de vennoten komt te overlijden. Ten slotte kan het afschaffen van de unanimiteitsvereiste de continuïteit van personenvennootschappen bij overlijden van een vennoot waarborgen. Bij vererving door meerdere personen is er dan geen unanimiteit nodig bij de beslissing of het bedrijf zal worden voortgezet of niet.

<i>Knelpunt 2:</i>	<i>Veelheid aan administratieve formaliteiten</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Vereenvoudigde naamloze vennootschap</i> <i>Administratieve en boekhoudkundige vereenvoudiging</i>

Voor kleine bedrijven kunnen de strikt geregementeerde administratieve procedures voor vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid te zwaar zijn (bijvoorbeeld de eis van een minimumaantal aandeelhouders, een hoog minimumkapitaal en een raad van toezicht, formaliteiten voor het bijeenroepen van vergaderingen en eisen wat rekeningen, boekhoudcontroles en verslaglegging betreft).

<i>Knelpunt 3:</i>	<i>Statuutverandering van een bedrijf</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Omzetting van personenvennootschappen in kapitaalvennootschappen</i> <i>en vice versa</i>

Het is voor KMO's van groot belang dat zij de mogelijkheid hebben om hun wettelijke structuur te veranderen zonder het bedrijf te moeten beëindigen. Vooral in kleinere bedrijven is er een nauwe band tussen het bedrijf en de ondernemer en moet de structuur van het bedrijf dus vóór de overdracht worden aangepast. Ook kan de overnemer het nodig achten de rechtsvorm te veranderen om deze aan de nieuwe

besluitvormingsprocessen of aan een nieuw aantal eigenaren/bestuurders aan te passen. Als een verandering van de rechtsvorm de liquidatie van een bedrijf vergt, is dat een groot obstakel voor een geslaagde overdracht.

Bovendien spelen er in dit geval ook een aantal fiscale aspecten een belangrijke rol. De juridische herstructurering van een bedrijf kan namelijk leiden tot de heffing van belastingen (bv. vermogenswinstbelasting, vennootschapsbelasting) of tot de betaling van registratierechten en zegelrecht.¹² Door de overdracht tijdig voor te bereiden en de juridische structuur te wijzigen, kan men dus vaak de fiscale pijn verzachten.

2.2.2 Fiscale maatregelen

Kapitaalwinstbelasting, belasting op erfenissen en (waar het als afzonderlijke belasting bestaat) op giften, kunnen moeilijkheden veroorzaken bij bedrijfsoverdrachten, zij het wanneer de overdracht plaatsvindt door middel van schenking, opvolging binnen de familie of aan derden. Over het algemeen zouden bedrijfsoverdrachten niet belastingsgedreven mogen zijn. Het doel is ervoor te zorgen de belastingsystemen geen voorbereidingen tot bedrijfsoverdracht in de weg staan. De duidelijke doelstelling van de belastingsmaatregelen bij overdrachten zou de bescherming van werkgelegenheid moeten zijn. Iedereen, met inbegrip van de overheid, verliest wanneer jobs door niet succesvolle overdrachten verloren gaan.

Een overzicht van de maatregelen die genomen kunnen worden om fiscale knelpunten op te vangen, zijn de volgende:

<i>Knelpunt 1:</i>	<i>Belastingen op erfenissen en giften</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Verlaging van de belastingen voor overdracht binnen de familie</i> <i>Verlaagde belastingen voor bedrijven bij successie en schenking</i>

L

¹² Mededeling van de Commissie, maart 2006

In principe maken de aandelen van een familiale onderneming deel uit van de belastbare basis in de successierechten als haar aandeelhouder overlijdt. Dit is niet zonder gevaar voor de onderneming als het vermogen grotendeels uit deze aandelen is samengesteld. De successiebelasting zal namelijk vanuit het bedrijf moeten worden gefinancierd. Hierdoor kan in bepaalde gevallen zelfs de continuïteit in het gedrang komen. In dit geval zijn aangepaste belastingsmaatregelen aangewezen. De overheden kunnen bijvoorbeeld een belastingsvermindering doorvoeren voor een overdracht tussen echtgenoten of een overdracht aan kinderen.

<i>Knelpunt 2:</i>	<i>Belastingen bij transfer van een onderneming naar derden</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Verlaagde belastingen voor bedrijven bij opvolging door en schenking aan derden</i>
	<i>Belastingverlichting bij vervroegde uittreding</i>
	<i>Belastingverlichting bij herinvestering in een ander KMO-bedrijf</i>

Een stijgend aantal ondernemingen wordt overgedragen buiten de familie naar derden. Een maximaal tarief van vermogenswinstbelastingen kan door de lidstaten worden ingesteld. Daarnaast is een (gedeeltelijke) belastingsvrijstelling van de vermogenswinsten uit de verkoop van een bedrijf aangewezen wanneer deze middelen opnieuw geïnvesteerd worden in een ander bedrijf of gebruikt worden om pensionering van de eigenaars te financieren.

<i>Knelpunt 3:</i>	<i>Belastingen bij transfer van een onderneming naar werknemers</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Verlaagde belastingen voor bedrijven bij opvolging door en schenking aan werknemers</i>

Als geen familieopvolger kan gevonden worden, verzekert een overdracht aan werknemers een grote graad van bedrijfscontinuïteit. Tot nu toe hebben echter weinig lidstaten dergelijke overdrachten naar werknemers bevorderd door speciale belastingsvrijstellingen. In de landen waar dergelijke maatregelen wel genomen zijn,

werden deze eerder opgesteld om de financiële participatie van werknemers te bevorderen dan om bedrijfsoverdrachten te faciliteren.

2.2.3 Financiële maatregelen

Voor elk van de financiële knelpunten zijn volgende maatregelen van kracht:

<i>Knelpunt 1:</i>	<i>Gebrek aan financiële instrumenten</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Voorzien van financiële middelen voor bedrijfsoverdrachten</i>

Een overdracht vereist over het algemeen meer financiële middelen dan de opstart van een bedrijf aangezien niet alleen de materiële en financiële activa moeten worden betaald voor maar ook de relaties met klanten, leveranciers, handels reputatie, verwachtingen over toekomstige winsten enz. De financiële instrumenten geschikt voor de opstart van een bedrijf volstaan niet altijd om een bedrijfsoverdracht te financieren.

Wanneer een klein bedrijf aan een particulier of aan een ander klein bedrijf wordt overgedragen, is er vaak weinig zakelijk onderpand en hangt terugbetaling van de voor de overdracht gemaakte schuld alleen af van de cashflow van het bedrijf. Er moet dan ook een grondige beoordeling van de bedrijfssituatie worden uitgevoerd, wat vrij hoge transactiekosten meebrengt. Vooral voor kleinere bedrijven beoordelen banken de verhouding tussen kosten en risico's enerzijds en het financieringsvolume anderzijds vaak ongunstig.

Voor middelgrote ondernemingen is de passende financieringsoplossing vaak een mix van aandelenkapitaal, mezzaninefinanciering¹³ en vreemd vermogen, rekening houdend met de belangen van de betrokken partijen en de terugbetalingmogelijkheden van het

L

¹³ Met mezzaninefinanciering wordt doorgaans een financieringsvorm bedoeld die het midden houdt tussen vreemd vermogen en eigen vermogen. Mezzaninefinanciering wordt terugbetaald na nietachtergestelde leningen maar vóór gewone aandelen of eigen-vermogensinstrumenten. Aan deze financieringsvorm is een hoger risico maar ook een hogere vergoeding verbonden dan aan nietachtergestelde leningen.

bedrijf. Soms wordt niet op tijd een kant-en-klare oplossing gevonden om een levensvatbaar bedrijf in stand te houden.

<i>Knelpunt 2:</i>	<i>Onvoldoende kennis van de bestaande financiële instrumenten</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Communicatie van de bestaande financiële instrumenten geschikt voor bedrijfsoverdrachten</i>

Wanneer er financiële instrumenten bestaan als middel om de bedrijfsoverdracht te financieren, is het mogelijk dat deze instrumenten niet gekend zijn bij diegenen die hiervan gebruiken willen maken. Aangezien financiële initiatieven vaak uitgaan van verschillende (private) instellingen, is er geen uniform aanspreekpunt waar men terecht kan voor informatie. Hierdoor kan de financieringskwestie voor de begunstigde een ondoorzichtbare en complexe materie worden.

2.2.4 Ondersteunde maatregelen

De maatregelen die genomen worden om de knelpunten op te vangen omtrent de complexiteit van bedrijfsoverdrachten, zijn de volgende:

<i>Knelpunt 1:</i>	<i>Onvoldoende voorbereiding</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Bewustmaking en informatie</i>

Grote problemen bij bedrijfsoverdrachten ontstaan onder meer doordat men te laat is begonnen met de planning van de overdracht. Het complete overdrachtsproces kan enkele jaren in beslag nemen. Het houdt namelijk niet enkel de wettelijke overdracht in, maar het omvat ook het doorgeven van kennis van de zaak, het ontwikkelen van relaties tussen het nieuwe management en klanten, leveranciers, werknemers, etc. Mensen bewust maken van de noodzaak om de overdracht ruim op voorhand voor te bereiden is daarom het uitgangspunt voor een geslaagde overdracht. Zodra ondernemers zich bewust zijn van deze noodzaak, hebben ze behoefte aan informatie die bedoeld is om hen het belang van

een grondige voorbereiding van de overdracht te laten zien. Ook de mogelijke opvolger heeft behoefte aan informatie over het proces.

<i>Knelpunt 2:</i>	<i>Het vinden van een wederpartij</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Oprichten van een virtueel overnameplatform</i>

Ondernemers zetten hun bedrijf niet graag in de etalage, omdat dit onrust wekt bij werknemers en afnemers. Voor de zittende ondernemer bemoeilijkt dat het vinden van een geschikte koper, voor potentiële kopers bemoeilijkt dat het vinden van een geschikt bedrijf. Het in contact komen met kandidaat-kopers of verkopers is dus een moeilijke kwestie. Een koper vinden op Europees niveau verloopt bovendien nog moeizamer.

Om overdrachten aan derden te vergemakkelijken, zou het opzetten en ondersteunen van onpartijdige diensten ertoe moeten bijdragen dat potentiële kopers en verkopers elkaar vinden. Dergelijke diensten gaan verder dan het gewoon opzetten van databanken van bedrijven die voor overdracht in aanmerking komen en moeten een ruim opgezette bemiddelingsdienst omvatten om geordende en goed gestructureerde overdrachten in een geest van samenwerking te waarborgen.

<i>Knelpunt 3:</i>	<i>Gebrek aan training op maat en managementtechnieken</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Vorming, Training en Opleiding (VTO)</i>

Scholing is belangrijk om de kennis van ondernemers op het gebied van bedrijfsoverdrachten en hun bereidwilligheid om een dergelijke overdracht uit te voeren te vergroten. Specifieke scholingscursussen over bedrijfsoverdrachten voor zowel overdragende ondernemers als opvolgers zullen de ondernemers de kennis en instrumenten geven om de overdracht te plannen en uit te voeren. In KMO's staat in verreweg de meeste gevallen de eigenaar aan het hoofd van het bedrijf. De traditionele normen voor het geven van leiding die worden onderwezen op universiteiten en andere onderwijsinstellingen, hebben betrekking op middelgrote en grote ondernemingen, net als de meeste literatuur over management. Er is behoefte aan alternatieven en/of aanvullende

eisen voor eigenaar/directeuren van kleine en middelgrote ondernemingen, die dus niet in dienstverband zijn.

Door de bedrijfsoverdracht in het reguliere lesprogramma van ondernemersopleidingen op te nemen kan de bewustwording worden vergroot en kan er basisinformatie worden gegeven over deze specifieke fase in de levenscyclus van een onderneming. Dit zou potentiële jonge ondernemers bovendien in staat stellen om te leren over het opstarten van hun eigen onderneming door de aankoop van een bestaande onderneming. De zakelijke vaardigheden van de opvolger zijn niet altijd voldoende om de continuïteit van het bedrijf te waarborgen. Dit betekent dat de zakelijke scholing van de opvolger ook een van de belangrijkste aspecten zou moeten zijn van scholingsprogramma's op het gebied van bedrijfsoverdrachten.

Potentiële opvolgers moeten ook worden gestimuleerd om enkele jaren te werken in andere firma's (en niet uitsluitend in hun "eigen" familiebedrijf). Dit moet worden beschouwd als onderdeel van een stageprogramma om hun kennis te verbreden (om "bedrijfsblindheid" te voorkomen).

<i>Knelpunt 4:</i>	<i>Begeleiding in het proces van overdracht</i>
<i>Knelpunt 5:</i>	<i>Het waarderen van de onderneming</i>
<i>Maatregelen:</i>	<i>Voorzien van professionele begeleiders en adviesverleners</i>

Vooraf voor oprichters van een eigen bedrijf is het uit psychologisch oogpunt moeilijk hun bedrijf uit handen te geven en toe te zien hoe de nieuwe eigenaar veranderingen invoert. Mentoring van de overdracht door neutrale en zaakkundige derden kan helpen dergelijke moeilijkheden te overwinnen. Vaak heeft men echter geen zicht op betrouwbare professionele adviseurs. Er zijn namelijk tal van actoren in het overnameproces (fiscale raadgevers, banken, vastgoedmakerlaars, kamers van koophandel, overnamebegeleiders, juristen, revisoren). Bovendien bestaat er geen controleorgaan dat de legitieme van de niet-legitieme adviseurs scheidt.

Er bestaat geen éénduidige methode om een onderneming te waarderen. Men kan zowel waarderen op basis van de intrinsieke waarde, return on investment, cashflows, marktwaarde, enz. Men kan ook een combinatie van bovenstaande methodes gebruiken om zodoende een plan op te stellen als basis voor de onderhandeling bij overdracht.

Begeleiding en advisering omvat het geven van adviezen, wat betekent dat er specifieke bijstand wordt verleend op het gebied van doorgaans complexe problemen, zoals de wetgeving over opvolging, belastingheffing, voorbereiding van het bedrijf op verkoop, bepaling van de prijs enz. Het kan ook diensten inhouden waarbij de familie wordt geholpen in het opvolgingsproces. Bedrijfsadviseurs, belastingaccountants, advocaten, accountants, banken en notarissen geven doorgaans dit soort advies.¹⁴

3 Samenvatting van het beleid per land

Bijlage 1 toont per land van de Europese Unie de initiatieven die reeds genomen werden op het vlak van bedrijfsoverdrachten. Deze gegevens werden verzameld via verscheiden bronnen waaronder het recente overnameplatformen (2006c), een synthesenota van de Administratie Economie (2005), enkele documenten van de Europese Commissie (2002, 2003a, 2003b, 2006a, 2006c, 2006d), Transregio (2006), The European Forum on the Transfer of Business on 3 and 4 February 1997. Verder werd er gebruikt gemaakt van enkele websites, namelijk www.evd.nl (agentschap van het ministerie van Economische Zaken) en www.deloittetaxguides.com (een online belastingsgids opgesteld door Deloitte en the Economist Intelligence Unit).

In het algemeen zijn er geen duidelijke (Europese en/of nationale) databanken te vinden die alle maatregelen bevatten omtrent bedrijfsovernames. Daarom is het ook moeilijk een allesomvattend beeld te geven van het overnamebeleid in de Europese Unie. Verder zijn er ook geen evaluaties beschikbaar van de door de lidstaten getroffen maatregelen, zodat het moeilijk is het werkelijk effect ervan te meten. Desalniettemin werd in door ons in dit

L

¹⁴ Europese Commissie (2002). *Eindverslag van de deskundigengroep inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen*. Directoraat Generaal Ondernemingen, mei 2002.

onderzoek via een uniforme oplijsting gepoogd een vergelijkend overzicht te verkrijgen (weliswaar niet exhaustief). We verwijzen hiervoor naar bijlage 1.

4 Enkele goede praktijken van de lidstaten

In dit deel geven we een overzicht van de goede praktijken uit de EU-lidstaten. We maken hierbij een onderverdeling in wettelijke, fiscale, financiële en ondersteunende maatregelen. Op basis hiervan wordt in het volgende deel een balans gemaakt voor Vlaanderen en wordt aangegeven waar er nog ruimte voor verbetering mogelijk is.

4.1 Wettelijke maatregelen

Wettelijke maatregelen worden ingedeeld in een aantal grote categorieën, namelijk:

1. initiatieven ter verzekering van de continuïteit van de onderneming (zie Tabel 1)
2. vereenvoudiging van administratieve formaliteiten (zie Tabel 2) en
3. mogelijke verandering van bedrijfsvorm (zie Tabel 3).

Tabel 1: Goede praktijken m.b.t. de continuïteit van de onderneming

België	Om de continuïteit van personenvennootschappen te verbeteren heeft België in 1998 het systeem van het ‘administratiekantoor’ ingevoerd. Hierdoor krijgt de onderneming de mogelijkheid haar aandelen te ‘certificeren’ en de rechten (stemrecht en financieel recht) van de aandeelhouders te splitsen. De aandeelhouders die niet geïnteresseerd zijn in het bestuur van het bedrijf, kunnen een certificaat krijgen in ruil voor hun aandeel. Met dit certificaat blijven zij hun recht op een dividend behouden.
	Het minimum aantal vennoten dat vereist is voor het oprichten van een naamloze vennootschap werd in vele lidstaten verlaagd tot één.
Italië, Letland, Hongarije en Oostenrijk	unanimiteit niet vereist ten aanzien van continuïteit van personenvennootschappen bij overlijden van een vennoot. Bij vererving door meerdere personen is er dan geen unanimiteit nodig bij de beslissing of het bedrijf zal worden voortgezet of niet.

Tabel 2: Goede praktijken m.b.t. de vermindering van administratieve formaliteiten

Verenigd Koninkrijk	De administratieve lasten voor kleine besloten vennootschappen werden verlicht door de versoepeling van bepalingen in de wet op de ondernemingen. Deze vennootschappen mogen onder meer verkorte jaarrekeningen indienen en kunnen worden vrijgesteld van het verplichte accountantsonderzoek. Er zijn ook bepalingen die vrijstelling verlenen van jaarlijkse algemene vergaderingen.
Duitsland	Het oprichten van naamloze vennootschappen werd vereenvoudigd. Zo is het mogelijk een zogenaamde ‘kleine Aktiengesellschaft’ op te richten, dit is een N.V. met een klein aantal aandeelhouders. Het speciale aan dit type vennootschap is dat, zolang alle aandeelhouders bekend zijn, veel vereenvoudigingen worden toegestaan (zoals de

	uitschrijving van een vergadering van aandeelhouders per aangetekende brief in plaats van per openbare aankondiging).
Denemarken	Een BVBA hoeft geen raad van commissarissen te hebben en er zijn geen verplichtingen ten aanzien van de nationaliteit van de leden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen. Een BVBA met slechts één aandeelhouder is vrijgesteld van het houden van een jaarlijkse algemene vergadering indien er geen raad van commissarissen is.
Nederland	KMO's moeten geen raad van commissarissen meer hebben. Er zijn eveneens verkorte jaarrekeningen en eenvoudiger controlerekeningen ingevoerd.

Tabel 3: Goede praktijken m.b.t. de statutieverandering van een bedrijf

België, Denemarken, Nederland	De mogelijkheid om de rechtsvorm van een bedrijf te wijzigen (van personenvennootschappen in kapitaalvennootschappen en omgekeerd) is opgenomen in de wetgeving.
Nederland	Sedert 2001 kan in Nederland een kapitaalvennootschap worden omgezet in een eenmanszaak zonder dat er vennootschapsbelasting moet worden betaald.
Italië	In Italië is het mogelijk om zonder bijkomende kost van rechtsvorm te veranderen (van personenvennootschap naar kapitaalvennootschap en omgekeerd).

4.2 Fiscale maatregelen

De fiscale maatregelen hebben betrekking tot verlaging en vrijstelling van de belastingsdruk bij overdracht van een bedrijf. Het omvat onder andere maatregelen genomen omtrent:

1. successie- en schenkingsrechten (zie Tabel 4)
2. overdracht aan derden (zie Tabel 5)
3. overdracht aan werknemers (zie Tabel 6).

Er kunnen bovendien (gedeeltelijke) belastingsvrijstellingen toegekend worden indien de overlater met pensioen gaat of indien de vermogenswinsten opnieuw geïnvesteerd worden in een KMO.

Tabel 4: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij op erfenissen en giften

Griekenland	<p><i>Belastingvrijstelling voor bedrijfsoverdrachten:</i> In Griekenland geldt vanaf januari 2001 bij pensionering een belastingvrijstelling voor de overdracht van eenmanszaken, van aandelen in eenmanszaken of van vennootschappen onder firma aan de echtgeno(o)t(e) of de kinderen van de ondernemer.</p> <p>Deze maatregel is bijzonder effectief gebleken, niet alleen doordat dit een financiële prikkel gaf, maar ook omdat daardoor het vraagstuk van de bedrijfsoverdracht onder de aandacht van kleine ondernemers en de overheidsinstanties kwam.</p>
België	<p><i>Vermindering successie- en schenkingsrechten:</i> In België heeft Vlaanderen de successie- en schenkingsrechten verlaagd van 3% naar 0%. In Wallonië en het gewest Brussel is het successierecht verlaagd tot 3%. Krachtens de federale wet van 1998 is het schenkingsrecht verlaagd tot 3%.</p>

Spanje	<p><i>Vermindering successie- en schenkingsrechten:</i> Ingeval een overdracht van een eenmanszaak, een beroepspraktijk of van aandelen in een rechtspersoon plaatsvindt <i>mortis causa</i> of <i>inter vivos</i>, geldt in bepaalde gevallen een verlaging van 95% van de waarde van het belastbare bedrag, mits deze waarde gedurende tien jaar gelijk blijft en de begiftigde gedurende dezelfde periode in aanmerking komt voor vrijstelling van successierechten (de laatstbedoelde regeling geldt in het geval van overdrachten <i>inter vivos</i>). Voor genoemde belastingvermindering gelden de volgende voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>mortis causa:</i> de onderneming wordt overgedragen aan de echtgeno(o)t(e), nakomelingen of adoptiefkinderen (of, als deze er niet zijn, aan ouders, adoptiefouders of verwanten in de zijlijn). - <i>inter vivos:</i> de overdracht vindt plaats aan de echtgeno(o)t(e), nakomelingen of adoptiefkinderen, en de schenker (65 jaar of ouder of blijvend arbeidsongeschikt) heeft geen bestuursfunctie meer binnen de onderneming. <p>In beide gevallen kunnen noch de opvolgers noch de overdrager beslissingen nemen of bedrijfsactiviteiten uitvoeren waardoor de acquisitiewaarde aanmerkelijk lager wordt.</p>
Italië	<p><i>Afschaffing van successie- en schenkingsrechten:</i> Italië heeft de successie- en schenkingrechten volledig afgeschaft. Over erfenissen zijn niet langer successierechten verschuldigd, ongeacht de waarde ervan en de mate van verwantschap tussen de betrokkenen. Er hoeft geen aangifte van nalatenschap meer te worden gedaan. Als onroerende goederen deel uitmaken van de erfenis, moet wél aangifte worden gedaan, en moeten hypotheekbelasting (2%) en registratierechten (1%) worden betaald. De belasting over schenkingen van goederen en rechten is afgeschaft. Ook hoeven geen schenkingsrechten meer te worden afgedragen wanneer onvoorwaardelijk afstand van rechten wordt gedaan ten gunste van de echtgeno(o)t(e), afstammelingen in de directe lijn (vader, kind, kleinkind) en andere verwanten tot de vierde graad (oom/tante, neef/nicht). Als schenkingen ten gunste van verschillende personen worden gedaan, zijn er registratierechten verschuldigd als de waarde meer dan 180 000 euro bedraagt. Als de begunstigde arbeidsongeschikt is, is het vrijgestelde bedrag niet 180 000 maar 516 000 euro. Indien iemand als ontvanger van roerende goederen door schenking – waarover hij/zij belasting verschuldigd is ter vervanging van vermogenswinstbelasting – deze goederen binnen vijf jaar na de schenking verkoopt, dient hij/zij deze vervangende belasting te betalen alsof de schenking niet had plaatsgevonden.</p>

Tabel 5: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij transfer van een onderneming naar derden

Nederland	<p><i>Geruisloze overdracht:</i> Vanaf 2001 is het mogelijk de onderneming over te dragen aan een opvolger, ook aan een persoon buiten de familiekring, via een zogenoemde geruisloze overdracht, d.w.z. zonder gevolgen voor de inkomstenbelasting. De overdragende ondernemer en de opvolger dienen ten minste drie jaar als ondernemers te hebben samengewerkt voordat de overdracht plaatsvindt (behalve in gevallen als overlijden of scheiding), en de opvolger aanvaardt de balanswaardering door de overdrager. De ondernemer dient ten minste 55 jaar oud te zijn, of ten minste voor 45% arbeidsongeschikt.</p>
Denemarken	<p><i>Belastingverlichting bij vervroegde uittreding:</i> In Denemarken is het mogelijk de belastbare winst over de verkoop van een onderneming in een pensioenspaarfonds te storten. De storting is beperkt tot 2 miljoen DKK (268 000 euro), en de pensioenspaarder geniet in het stortingsjaar volledige aftrek over het gestorte bedrag. Wel moet de pensioenspaarder zelf zakelijk actief zijn geweest of meerderheidsaandeelhouder zijn geweest van een onderneming die reeds tien jaar vóór bedoelde storting een zakelijke activiteit uitoefende. De pensioenspaarder dient in het jaar van de verkoop ten minste 55 jaar oud te zijn, en de bedrijfsactiviteit mag niet in hoofdzaak bestaan uit de verhuur van onroerend goed en het beheer van eigen financiële middelen, obligaties, aandelen e.d. ‘In hoofdzaak’ wil zeggen meer dan 25% van het totale inkomen of de totale activa van de onderneming. Tot slot dient storting plaats te vinden in een pensioenspaarfonds dat uitkeert in termijnen.</p>

Tabel 6: Goede praktijken m.b.t. belastingen bij transfer van een onderneming naar werknemers

Denemarken	Een buitengewone belastingsaftrek over interestbetalingen met betrekking tot de aankoop van aandelen in een bedrijf door de werknemers ervan. Deze betalingen kunnen door middel van een speciale berekeningsmethode worden afgetrokken tegen hetzelfde belastingstarief als het salaris.
Portugal	Een belastingsaftrek voor een overdracht aan de werknemers in het geval van een juridische procedure waarin ze verhaal zoeken op een onderneming in moeilijkheden of faillissement en indien de werknemers crediteur van de onderneming zijn.

4.3 Financiële maatregelen

Tabel 7 geeft een overzicht van de goede praktijken omtrent de financiële instrumenten die in respectievelijke EU-landen gebruikt kunnen worden om bedrijfsovernames te financieren. Aangezien de verschillende types overname ook andere financiering vereisen, kan men hier een uiteenlopend arsenaal aan financieringsmogelijkheden vinden (vb. achtergestelde leningen, waarborgen, persoonlijke leningen, subsidies, etc.).

Tabel 7: Goede praktijken m.b.t. financiële maatregelen

België	<i>Overdrachtslening (Participatiefonds)</i>	Het Participatiefonds is een openbare instelling die een zogenaamde „overdrachtslening” aanbiedt, bedoeld om een deel van een bedrijfsoverdracht of de aankoop van een meerderheidsaandeel in een kleine of middelgrote onderneming te financieren. De lening maakt het ook gemakkelijker een hoofdlening bij de bank te krijgen. Deze lening is bedoeld voor zelfstandigen, bedrijfsbeheerders of zaakvoerders die minder dan een jaar zelfstandig zijn. Bij rechtspersonen geldt dit criterium voor de mensen die de zaak runnen. De lening is een achtergestelde lening met een aantrekkelijke rentevoet. Het maximumbedrag van de lening is 125 000 euro. Aanvragen gebeuren via de particuliere bank die de hoofdlening verstrekt en die een overeenkomst heeft met het Participatiefonds.
Denemarken	<i>Business Angel Network voor bedrijfsoverdrachten</i>	Een aantal business angels hebben verklaard interesse te hebben om deel te nemen aan bedrijfsoverdrachten. Daarom is er besloten twee BAN's op te richten die specifiek gericht zijn op bedrijfsoverdrachten.
Denemarken	<i>VækstKaution (VækstFonden)</i>	VækstFonden (Groefonds) heeft in 2000 een leningsgarantieplan „VækstKaution” gelanceerd. Dit plan heeft tot doel kleine en middelgrote ondernemingen te helpen door hun groeipotentieel te financieren. Ook dient het plan ter ondersteuning van bedrijfsoverdrachten door garanties af te geven voor de betaling van door de bank gefinancierde goodwill, waardoor de koper meer opties en mogelijkheden krijgt om een geschikt financieringspakket samen te stellen. Garanties worden afgegeven voor tweederde van bankleningen tot een maximum van 2,5 miljoen DKK (336 000 EUR) en voor 50 % van leningen van meer dan 2,5 miljoen DKK tot een maximum van 5 miljoen DKK (672 000 EUR). De banken behandelen alle leningsbehoeften, waarbij aan specifieke voorwaarden moet worden voldaan.

Finland	<i>Yrittäjälaina</i> (Finnvera plc)	Finnvera plc biedt een speciaal financieringsinstrument voor bedrijfsoverdrachten aan: de zogenaamde ondernemerslening (<i>Yrittäjälaina</i>). Deze lening is bedoeld om een bedrijf op te richten, een holding of een vennootschap onder firma in een bestaande onderneming te kopen bij een generatiewissel of een aandelentransactie, of het aandelenkapitaal van een bestaande onderneming te verhogen. De desbetreffende onderneming moet aan de MKB-definitie voldoen. De ondernemerslening kan worden aangevraagd door aandeelhouders die ten minste 20 % van het aandelenkapitaal en de stemrechten van een maatschappij op aandelen (besloten vennootschap) bezitten, of door vennoten in een vennootschap onder firma of werkende vennoten in een commanditaire vennootschap. Aanvragers moeten voltijds voor de onderneming werkzaam zijn en in hun levensonderhoud voorzien via de onderneming. De lening is een persoonlijke lening aan de ondernemer, maar kan ook aan meerdere oprichters van dezelfde onderneming worden verstrekt. Het maximale leningsbedrag is 85 000 euro.
Frankrijk	<i>EDEN</i>	Dit programma is een middel voor financiering van de overdracht van ondernemingen aan werknemers (in het bijzonder bij overnames door de werknemers in het geval van een gerechtelijke schikking of liquidatie door de rechter). Het EDEN-programma biedt een jaar lang vrijstelling van sociale premies, de mogelijkheid om gebruik te maken van cheques voor de betaling van speciale adviseurs (<i>chèques conseil</i>) en een overheidssubsidie. Deze subsidie wordt verstrekt als er voor het project al een lening (een ' <i>prêt d'honneur</i> ') van de gedelegeerde particuliere instantie of een banklening is verkregen. Ook ondersteunt het programma nieuwe ondernemers gedurende de eerste drie jaar na de start of overdracht.
Luxemburg	<i>Prêt au démarrage</i> (Nationale krediet- en investeringsmaatschappij)	De <i>prêt au démarrage</i> (starterslening) is in maart 2002 in het leven geroepen door de nationale krediet- en investeringsmaatschappij van Luxemburg (Société nationale de crédit et d'investissement, SNCI). Met deze garantievrije lening wordt beoogd jonge ondernemers te helpen die geen eigen kapitaal hebben voor het starten of overnemen van een bedrijf. Om toegang te krijgen tot deze kredietfaciliteit dient de ondernemer aan verschillende voorwaarden te voldoen: het moet zijn/haar eerste bedrijfsstart zijn, alle wettelijke vergunningen moeten zijn verkregen, ten minste 15 % van de te financieren investering moet worden opgebracht uit het eigen kapitaal van de ondernemer, en de levensvatbaarheid van het project moet blijken uit een bedrijfsplan. De lening, voor een bedrag van 10 000 tot 250 000 euro, heeft een looptijd van tien jaar (eventueel verlengbaar met vier jaar). Het rentepercentage is gekoppeld aan de lange rente van de SNCI plus 1,5 procentpunt. Een garantie is niet nodig.

4.4 Ondersteunende maatregelen

Een aantal instrumenten binnen deze categorie hebben betrekking op het bewust maken van ondernemers dat de overdrachtsfase een complex en tijdrovend proces is (zie Tabel 8). Daarnaast zijn er eveneens instrumenten omtrent het in contact brengen van potentiële

kopers en verkopers via virtuele overnamemarkten (zie Tabel 9). Een derde categorie ondersteunende maatregelen betreft scholing voor bedrijfsoverdracht (zie Tabel 10). Ten slotte zijn er instrumenten nog maatregelen omtrent individuele begeleiding en advies bij het proces van bedrijfsoverdracht (zie Tabel 11).

Tabel 8: Goede praktijken m.b.t. bewustmaking en informatie

Bewustmaking en informatie		
Duitsland	<i>Nexxt-change.org</i>	Een online informatieportaal omtrent bedrijfsoverdracht.
Duitsland	<i>One-stop-shop</i> (Industrie und Handelskammer Erfurt)	Centraal informatiepunt voor alle aspecten van een bedrijfsoverdracht waarbij men juristen, belastingadviseurs en vertegenwoordigers van ontwikkelingsbanken en het bedrijfsleven met kennis omtrent bedrijfsoverdrachten ter beschikking stelt.
Finland	<i>ViestinVaihto</i> (Ministry of Trade and Industry)	Het ViestinVaihto-programma is een van de formules voor deskundigenadvies die de Finse centra voor werkgelegenheid en economische ontwikkeling (de T&E-centra) aan bedrijven aanbieden. Deskundigen verstrekken het MKB bij een generatiewisseling advies dat op hun specifieke behoeften is afgestemd. Gedurende drie dagen worden passende voorwaarden voor overnemers onderzocht, wordt duidelijkheid verschaft over de situatie en over de verwachtingen van de overdrager en de overnemer, wordt de waarde van het bedrijf bepaald, worden de fiscale en wettelijke aspecten toegelicht en worden de financieringsmogelijkheden voor een aantal overdrachtmogelijkheden geschetst. Op het einde van het programma ontvangen de ondernemers een overdrachtplan bij een generatiewisseling en aanbevelingen voor maatregelen. Met dit programma wordt individueel en vertrouwelijk advies verstrekt aan bedrijven. Het kwam tot stand dankzij de samenwerking tussen de T&E-centra en andere belangrijke belanghebbenden, zoals beroepsorganisaties en Finnvera.
Italië	<i>Bewustmaking inzake de overdracht van bedrijven</i> (Unioncamere)	Met het oog op de ontwikkeling van een nationale netwerkstrategie voor bedrijfsoverdrachten is eerst vastgesteld wie op nationaal en regionaal niveau direct of indirect bij bedrijfsoverdrachten betrokken is. In eerste instantie zijn 73 deskundigen in een seminar bijeengebracht. Dat leverde regels voor bedrijfsoverdrachten op. De volgende stap was een nationale conferentie, die tot doel had een op de aanbevelingen van het Best-project gebaseerd coherent kader voor een beleid inzake bedrijfsoverdrachten uit te werken, de lopende procedures via het netwerk van de Kamers van Koophandel te versnellen, een showroom voor goede praktijken en de uitwisseling van ervaringen te organiseren, en een prijs in het leven te roepen om de media ertoe aan te zetten bedrijfsoverdrachten op grote schaal onder de aandacht te brengen.
Italië	<i>Systematische informatievoorziening</i> (Formaper)	Formaper, de scholingsorganisatie van de Milanese Kamer van Koophandel, biedt systematische informatie aan jonge en nieuwe ondernemers. Deze voorlichtingsactiviteiten zijn geïntegreerd met speciale opleidingen. Ook is er een nieuwe cursus "Opvolging in het familiebedrijf: tussen wens en rede" opgezet.
Italië	<i>Transbiz</i> (Fondazione Rumor, Kamer)	Een tweemaandelijks online nieuwsbrief die wordt verzonden naar instellingen, managers, adviseurs, intermediairs en

	van Koophandel te Vicenza)	ondernemers. Hierin wordt gemeld wat er gaande is op het gebied van bedrijfsoverdrachten in Europa en de rest van de wereld.
Nederland & Oostenrijk	Kamers van Koophandel	De kamers van koophandel sturen een brief naar de ondernemer wanneer deze een bepaalde leeftijd bereikt om aan te sporen tot tijdige voorbereiding van de bedrijfsoverdracht.
Nederland	Overdrachtspakket: <i>Van project naar traject, een geïntegreerde methode van voorlichting en advisering over de opvolging in familiebedrijven</i> (RZO, Rabobank en accountantskantoor BDO)	Deze folder bevat informatie en advies omtrent de overdracht van familiebedrijven. De folder is in hoofdzaak bedoeld voor de directe betrokken partijen (de ondernemer, opvolger, de partners en andere familieleden) en in tweede plaats voor consultants, overheid, ... Het betreft een aantal aan elkaar gerelateerde activiteiten zoals de verbetering van de bewustmaking, het organiseren van workshops en het verlenen van individuele adviesdiensten.
Zweden	<i>Nationaal programma om bedrijfsoverdrachten te vergemakkelijken</i> (NUTEK)	Dit programma omvat bewustmakingsmaatregelen, opleidingen en cursussen voor bedrijven en bedrijfsadviseurs, advies en instrumenten om een bedrijfsoverdracht voor te bereiden, maatregelen om contacten tussen kopers en verkopers te bevorderen, en financiële instrumenten. Het programma werd ontwikkeld en wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met ALMI (de Zweedse Federatie van privé-ondernemingen), het Verbond van Zweedse ondernemingen en het Netwerk van familiebedrijven.

Tabel 9: Goede praktijken m.b.t. virtuele overnamemarkten

Virtuele overnamemarkten	
België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk	Een online overnameplatform beheerd door een overheids- of semi-overheidsinstelling (vb. ministerie) en/of door een kamer van koophandel e.d. Deze databanken kunnen door iedereen met een internettoegang worden geraadpleegd. Er zijn geen toegangsbeperkingen. Kopers en verkopers blijven in alle databanken anoniem; contacten worden gelegd door de tussenpersonen/netwerkpartners.

Tabel 10: Goede praktijken m.b.t. vorming, training en opleiding (VTO)

Vorming, Training en Opleiding (VTO)		
Finland	<i>Passing the baton</i> (Ministry of Trade and Industry)	Het aanbieden van een 3-daagse business-consultatie om ondernemingen te helpen tijdens het proces van bedrijfsoverdracht ofwel binnen de familie ofwel aan een nieuwe eigenaar. Bedrijfsoverdrachten kunnen zo systematisch en zonder risico uitgevoerd worden.
Finland	<i>Programma voor het MKB op het gebied van bedrijfsopvolging en –ontwikkeling</i> (Instituut voor het Kleinbedrijf, SBI)	Een programma om te helpen bij de overdracht van een onderneming aan de volgende generatie. Het programma duurt negen tot twaalf maanden en is opgebouwd rond scholings- en werkgroepbijeenkomsten, overlegsessies en opdrachten.
Italië	<i>Kit.Brunello</i> (Studio CentroVeneto S.a.s.)	Een persoonlijk bedrijfsevaluatiepakket gericht op de overdracht van bedrijven. Het bevat 100 vragen om ondernemers, managers, adviseurs en accountants helpen inzicht te verkrijgen in de sterke en zwakke punten van een bedrijfsoverdracht.
Italië	<i>Laboratorium</i> (Unioncamere)	Een gestructureerde procedure die bestaat uit gestandaardiseerde en herhaalbare acties. Het doel is de analyse van de

		overdrachtssituatie voor afzonderlijke bedrijven en ook voor specifieke regio's.
Spanje	<i>Opleiding in bedrijfsoverdracht</i> (Escuela de Organización Industria, EOI)	Een programma ontwikkeld voor de consolidatie van familiebedrijven, bedoeld voor overdragende ondernemers en mogelijke opvolgers in familiebedrijven.

Tabel 11: Goede praktijken m.b.t. begeleiding en advies

Begeleiding en advies	
Finland	<i>Onderneming Peetvader</i> (Vereniging van Plaatselijke en Regionale Finse Overheden) heeft als doel om personen die veel invloed hadden of nog steeds hebben, te betrekken bij het bedrijfsleven om de bedrijvigheid in de gemeenten en de ondernemingen in hun actiegeried te helpen ontwikkelen.
Frankrijk	De <i>C.R.A., 'Club des Cédants et Repreneurs d'Affaire'</i> (club van overdragende ondernemers en opvolgers) is een nationale vereniging van voormalige bedrijfsmanagers die op vrijwillige basis deelnemen. De vereniging heeft 30 regionale kantoren en heeft als doel de overdracht van ondernemingen te begeleiden door contacten te leggen tussen ondernemers en door voorlichting te geven en bijstand te verlenen.
Nederland	De <i>Stichting Ondernemersklankbord</i> biedt advisering en begeleiding van KMO's met ernstige problemen. De stichting is een organisatie van ruim 200 gepensioneerde ondernemers, directeuren met ondernemerservaring en deskundigen die op vrijwillige basis bijstand verlenen. Ieder jaar kloppen meer dan 2000 ondernemers voor ondersteuning aan bij de stichting. Belangrijk onderdeel van de verleende hulp is de voorbereiding op een bedrijfsoverdracht.
Oostenrijk	<i>Team Beratung</i> (Economische kamer van Opper-Oostenrijk) is een programma dat ondernemers de gelegenheid biedt in contact te komen met deskundigen op het gebied van arbeidsrecht en sociale wetgeving om te bespreken wat de beste manier is om hun onderneming over te dragen.

5 Een balans voor Vlaanderen

Uit deze studie werd duidelijk dat de overnameproblematiek recent meer aandacht krijgt op beleidsvlak. Vooral omdat overgedragen bedrijven gemiddeld een hoger slaagpercentage hebben en meer werkgelegenheid creëren dan startende bedrijven, zou de opvolging in of de aankoop van een bestaande onderneming consequent als alternatief voor een oprichting moeten worden gestimuleerd. Wanneer steunmaatregelen voor startende bedrijven bestaan, moet in ieder geval worden nagegaan of die ook bij overdrachten kunnen worden toegepast.

Om bedrijfsoverdrachten te ondersteunen, moet een juiste regelgeving voorhanden zijn en tegelijkertijd gepaste ondersteunende structuren en diensten. De Europese Commissie heeft beide aspecten behandeld in haar aanbeveling inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen van 7 december 1994. Daarin werden de lidstaten

aangespoord hun wettelijke en fiscale regels ten aanzien van bedrijfsoverdrachten te verbeteren, bewustmakingsacties te organiseren en ondersteuning te bieden. Uit bijlage 1 blijkt dat Vlaanderen reeds op vele gebieden maatregelen genomen heeft die aanbevolen werden in het BEST project en toont zich op dit vlak als duidelijk voorbeeld voor alle betrokken landen.

Een belangrijke conclusie die uit voorgaande hoofdstukken naar voren komt, is de sterke complexiteit van bedrijfsoverdrachten. Niet alleen de psychologische aspecten bemoeilijken het proces van bedrijfsovername, maar ook de verschillen in nationale en regionale wetgeving. Vlaanderen bezit tot nu toe geen (online) platform waar men alle informatie rond bedrijfsoverdrachten kan terugvinden. Een centraal informatiepunt zou zowel ten goede komen van de overdrager, overnemer, beleidsonderzoekers en andere betrokkenen (zoals consultants, accountants, adviseurs, overnamebemiddelaars, financiële instellingen, etc.).

Bovendien is verder onderzoek rond de overnameproblematiek aangewezen om zo informatie aan beleidsmakers en steunverleners te verspreiden en wijzigingen in het overnamebeleid op te volgen.

5.1 Wettelijke maatregelen

Op juridisch vlak werden reeds tal van aanpassingen doorgevoerd om het proces van bedrijfsoverdrachten zo vlot mogelijk te laten verlopen. Zo kan men in België sinds 1998 via de Stichting Administratiekantoor de continuïteit van het bedrijf veilig stellen. Hierdoor krijgt de onderneming de mogelijkheid haar aandelen te ‘certificeren’ en de rechten (stemrecht en financieel recht) van de aandeelhouders te splitsen. De aandeelhouders die niet geïnteresseerd zijn in het bestuur van het bedrijf, kunnen een certificaat krijgen in ruil voor hun aandeel. Met dit certificaat blijven zij hun recht op een dividend behouden.

Verder is het ook mogelijk de rechtsvorm van het bedrijf te wijzigen zodat de overdracht wettelijk en fiscaal geoptimaliseerd kan worden. Ook werd het beheer van een vennootschap vereenvoudigd door een vermindering van administratieve lasten.

In tegenstelling tot vele andere Europese landen, is het in Vlaanderen niet mogelijk een NV op te richten met één vennoot. Verder dienen besluiten ook unaniem genomen te worden, wat betekent dat het verplicht is om met alle erfgenamen samen over de voortzetting van het bedrijf te beslissen en waardoor de continuïteit van het bedrijf eventueel in gedrang kan komen.

De administratieve vereisten bij een bedrijfsoverdracht zouden moeten worden vereenvoudigd op dezelfde manier als voor de vestiging van bedrijven, i.e. minder formaliteiten, kortere deadlines en met één enkel contactpunt voor de ondernemer.

5.2 Fiscale maatregelen

Wat betreft de fiscale maatregelen, nemen we als algemeen uitgangspunt dat belasting geen beletsel mag zijn voor bedrijfsoverdracht. Vlaanderen heeft reeds tal van fiscale aanpassingen doorgevoerd om de bedrijfsoverdracht te vergemakkelijken.

Om overdracht binnen de familie te faciliteren, werden successie- en schenkingsrechten reeds hervormd. Waar dit voor bepaalde landen volledig vrij is van voorwaarden, geldt de vrijstelling van successierecht in Vlaanderen enkel onder bepaalde voorwaarden. Bovendien werden de schenkingsrechten verlaagd tot 2% met een vlak tarief.¹⁵

Voor de belastingen die een rol spelen bij de overdracht aan derden, zoals inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en vermogenswinstbelasting, blijken slechts enkele landen de aanbevelingen uit 1994 te hebben gevolgd. Sommige maatregelen zijn zelfs ingetrokken. Vlaanderen behoort tot de landen die wel reeds initiatieven hieromtrent genomen hebben. Zo bestaan er verlaagde tarieven voor vermogenswinstbelasting. Ook

L

¹⁵ http://mineco.fgov.be/enterprises/vademecum/Vade23_nl.htm#P115_14725

zijn er een (gedeeltelijke) vrijstellingen van inkomstenbelasting voor winsten uit de verkoop van een bedrijf wanneer de eigenaar de pensioenleeftijd nadert en voor opbrengsten die opnieuw in een ander bedrijf worden geïnvesteerd of die worden gebruikt om het pensioen van de bedrijfseigenaar te financieren. Ook hier worden deze belastingvrijstellingen enkel toegekend onder bepaalde voorwaarden

België heeft een systeem om de overdracht aan werknemers aan de hand van optiebezit te bevorderen. Nadat dit gunstige belastingstelsel was opgezet, zijn de regels voor de sociale premies gewijzigd. Vroeger werden opties beschouwd als een deel van het salaris, zodat er sociale premies moesten worden betaald. De nieuwe algemene regel is dat opties niet worden behandeld als deel van het salaris. Er kan echter nog meer gedaan worden om de verkoop van ondernemingen aan werknemers aan te moedigen. In het bijzonder belastingvrijstellingen voor investeringen door werknemers in hun eigen bedrijf (bv. fiscaal begunstigde spaarplannen, aandelenplannen en aandelenoptieplannen) zijn in sommige landen met succes toegepast.

Tot slot dienen belastingssystemen mee te evolueren met de veranderende bedrijfspraktijken en veranderende prioriteiten. Continue monitoring van de omgeving, waardoor men eerst de meest dringende knelpunten kan aanpakken, is daarom aangewezen omdat deze veranderingen het klimaat van bedrijfsoverdrachten kunnen beïnvloeden.

5.3 Financiële maatregelen

Bij de bevordering van opvolging gaat het vooral om de financiering van bedrijfsoverdrachten beschikbaar te maken. Faciliteiten, leningen en garanties voor startende bedrijven zouden niet alleen voor de oprichting van een nieuw bedrijf maar ook voor de overname van bestaande bedrijven moeten worden verstrekt. Bij de omvang van de instrumenten moet er rekening mee worden gehouden dat voor bedrijfsoverdrachten vaak meer financiering nodig is dan voor de oprichting van nieuwe bedrijven.

Gezien het toenemende belang van bedrijfsoverdrachten aan derden, dienen geschikte financiële middelen voorhanden te zijn om deze overdrachten te voeden. Achtergestelde leningen en overheidswaarborgen blijken de meest genoemde financiële hulpmiddelen te zijn.¹⁶ In Vlaanderen bestaan reeds verscheidene financieringsvormen om bedrijfsoverdracht te faciliteren. In dit kader vermelden we de overdrachtslening (Participatiefonds), de Waarborglening (PMV), de win-winlening en de buy-out/buy-in financiering (GIMV).

De overdrachtslening van het Participatiefonds, die stevast als goede praktijk in de EU genoemd wordt, is bedoeld om een deel van een bedrijfsoverdracht of de aankoop van een meerderheidsaandeel in een kleine of middelgrote onderneming te financieren. De lening maakt het ook gemakkelijker een hoofdlening bij de bank te krijgen. Zelfstandigen, bedrijfsbeheerders of zaakvoerders die minder dan een jaar zelfstandig zijn kunnen van deze lening gebruik maken. Bij rechtspersonen geldt dit criterium voor de mensen die de zaak runnen. De lening is een achtergestelde lening met een aantrekkelijke rentevoet. Het maximumbedrag van de lening is 125 000 euro. Aanvragen gebeuren via de particuliere bank die de hoofdlening verstrekt en die een overeenkomst heeft met het Participatiefonds.

Bij de Waarborgregeling van PMV stelt de overheid zich borg voor een deel van het benodigde krediet. Daardoor verlaagt het risico voor de bank en verhoogt de kredietwaardigheid van de kredietnemer. De hoogte van de waarborg is afhankelijk van de behoefte en het tekort aan zekerheden. Er geldt een maximum van 500 000 euro aan waarborgen en de waarborg kan betrekking hebben op ten hoogste 75% van het kredietbedrag.

Verder bestaat er in Vlaanderen ook de zogenaamde win-win lening. Deze eerste is een achtergestelde lening van maximaal 50 000 euro komende van een vriend, kennis of familielid die investeert in een bedrijf. Jaarlijks krijgt deze een belastingkorting van 2,5 % van het geleende bedrag. Ze moet acht jaar lopen en de som moet in één keer worden

L

¹⁶ KEFIK, overnames van de Belgische KMO: de financiering (2006)

terugbetaald. Als het bedrijf de achtergestelde lening uiteindelijk niet kan terugbetalen, krijgt de investeerder 30 procent van het niet terugbetaalde bedrag terug via een eenmalige belastingvermindering.

Tot slot is er nog buy-out/buy-in financiering via m.n. de GIMV, die voornamelijk gericht is op middelgrote bedrijven met een sterke marktpositie en/of groeimogelijkheden.

We kunnen dus stellen dat er in Vlaanderen voldoende mogelijkheden bestaan naast de gewone banklening om een bedrijfsoverdracht te financieren. Toch blijkt uit onderzoek van KEFIK (2006) dat deze financieringsmogelijkheden onderhevig zijn aan volgende kritiek:

- Ze zijn te weinig bekend
- Ze zijn complex voor de ondernemer (het kan een oplossing zijn te werken met een professional maar dat vertegenwoordigt wel een meerkost)
- Het systeem is te traag

Hieruit kunnen we concluderen dat er een duidelijkere en meer gerichtere communicatie rond de bestaande financieringsinstrumenten nodig is. Verder zou de overnemer makkelijk terecht moeten kunnen bij adviseurs die deze bijstaan bij het aanvragen van de geschikte financiering. Een mogelijkheid hier is de oprichting van een 'one stop shop' (zie goede praktijk uit Duitsland) waarbij er onder andere vertegenwoordigers van banken beschikbaar staan om financieel advies te geven.

5.4 *Ondersteunende maatregelen*

5.4.1 *Bewustmaking en informatie*

Vlaanderen zou activiteiten moeten steunen of organiseren om bedrijfseigenaren ervan te doordringen dat een tijdige voorbereiding noodzakelijk is. Men zou met name directe benaderingen, zoals persoonlijke brieven aan bedrijfseigenaren boven een bepaalde leeftijd, in overweging moeten nemen. Bovendien moeten belangrijke gesprekspartners

(zoals belastingadviseurs, banken enz.) bij de bewustmakingscampagnes worden betrokken. Een 'goede praktijk' die hierbij aansluit is het in Nederland opgestelde overdrachtspakket dat samen met de persoonlijke brief wordt opgestuurd aan ondernemers die de overname dienen voor te bereiden.

Bewustmakingscampagnes zijn anderzijds ook aangewezen om mensen aan te moedigen die een bedrijf willen overnemen. Niet iedereen heeft namelijk een creatief idee om een nieuwe onderneming uit het niets op te richten. De aanwezigheid van ondernemerschapvaardigheden is echter op zich voldoende om een onderneming over te nemen en er met het voortschrijden van de tijd een nieuw elan aan te geven.

Wanneer de betrokken partijen zich bewust zijn van de nood aan tijdige voorbereiding van de bedrijfsoverdracht, is het aangewezen dat zij snel en gericht informatie kunnen vinden over deze problematiek. In Vlaanderen bestaat er echter tot op heden nog geen centraal aanspreekpunt voor ondernemers om informatie in te winnen. Een online platform kan hier een oplossing bieden. Dit platform zou telkens in de communicatie omtrent overdrachten vermeld moeten worden, zodat ondernemers die geconfronteerd worden met deze problematiek hier telkens terecht kunnen.

5.4.2 Virtuele overnamemarkten

Eenmaal overtuigd van de mogelijkheid tot verkoop van de onderneming moeten kandidaat-overnemers een geschikte over te nemen onderneming vinden. De afstemming van kandidaat-verkopers en kandidaat-kopers van bedrijven kan in navolging van andere Europese landen via een online marktplaats die het aanbod van en de vraag naar over te nemen bedrijven afstemmen.

Om overdrachten aan derden te vergemakkelijken, zou het opzetten en ondersteunen van transparante beurzen ertoe moeten bijdragen dat potentiële kopers en verkopers elkaar vinden. Het overnamemarkt.be-initiatief is hier een goed voorbeeld van. Aan de hand van dit online platform, kunnen kopers en verkopers met elkaar in contact komen. Dergelijke diensten gaan verder dan het gewoon opzetten van databanken van bedrijven die voor

overdracht in aanmerking komen en moeten een ruim opgezette bemiddelingsdienst omvatten om geordende en goed gestructureerde overdrachten in een geest van samenwerking te waarborgen.

5.4.3 Vorming, Training en opleiding (VTO)

Aangezien de overdracht van een bedrijf een complex en vaak éénmalig proces is, is het zowel voor de overdrager als voor de overnemer aangewezen om zich hierover te laten informeren via cursussen, opleiding, e.d. Hierdoor krijgen beide partijen meer inzicht in de knelpunten van overdracht en hoe ze hiermee dienen om te gaan.

Een persoonlijke bedrijfsevaluatie zoals Kit Brunello Re-entrepreneurship dat in Italië verdeeld wordt, zou ondernemers en andere betrokken partijen kunnen helpen meer inzicht te verkrijgen in de sterke en zwakke punten van een bedrijfsoverdracht. Hierbij worden niet alleen technische (financiële, fiscale, juridische, organisatorische, verzekeringstechnische) aspecten, maar ook de analyse van emotionele, psychologische/inter-persoonlijke en leidinggevende factoren onder de loep genomen.

Vlaanderen heeft men momenteel geen brede waaier aan opleidingsmogelijkheden. Initiatieven geïnitieerd door de overheid en eventueel in samenwerking met onderwijsinstellingen kunnen hier een oplossing bieden door aangepaste programma's te organiseren die helpen bij het overdrachtsproces. Op maat gemaakte training en management instrumenten zouden een goede ondersteuning bieden om het proces van bedrijfsoverdracht in goede banen te leiden. Daarnaast is het aangewezen om een opleiding voor de trainers zelf te voorzien. Het concept van bedrijfsoverdracht moet vaak bij de opleiders zelf nog geïntroduceerd worden.

5.4.4 Begeleiding en advies

Vooraf voor oprichters van een eigen bedrijf is het uit psychologisch oogpunt moeilijk hun bedrijf uit handen te geven en toe te zien hoe de nieuwe eigenaar veranderingen

invoert. Mentoring van de overdracht door neutrale en zaakkundige derden kan helpen dergelijke moeilijkheden te overwinnen. Vanuit de overheid bestaat er in Vlaanderen het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO), waar ondernemers ook terecht kunnen voor begeleiding van een dossier. Deze dienst is echter niet toegespitst op de problematiek van bedrijfsoverdrachten, waardoor deze begeleiding momenteel vooral vanuit de private sector ingevuld wordt. Het zou interessant zijn om dergelijke diensten via VLAO aan te bieden en de bekendheid van deze diensten te vergroten.

Wel heeft Vlaanderen het inwinnen van advies aangemoedigd door het inrichten van BEA; BEA staat voor Budget voor Economisch Advies en is de naam voor de nieuwe geïntegreerde subsidiemaatregel waarmee kleine en middelgrote ondernemingen met steun van de Vlaamse overheid de ondernemerschapsbevorderende diensten opleiding, advies, kennis en mentorschap kunnen inkopen.

Daarnaast werd er in 2006 in Vlaanderen ook een oproep voor peterschapsprojecten gelanceerd. Hierbij stond het thema 'overnames' centraal. Deze oproep resulteerde in de ondersteuning van 31 nieuwe peterschapsprojecten. Via dit succesvolle concept wil minister Moerman ondernemers sensibiliseren voor bedrijfsovernames en ze ook begeleiden in het complexe proces van een overname. Binnen een peterschapsproject worden kleine ondernemingen namelijk begeleid door één of meerdere peters. De peters zijn kaderleden van een grote onderneming of ervaren zelfstandige ondernemers. Zij kunnen zo hun ervaring en professionele kennis doorgeven. Bovendien wordt netwerkvorming steeds belangrijker in het Vlaamse bedrijfsleven. De peterschapsprojecten bieden dan ook een uitstekend middel om de professionele banden tussen ondernemers aan te halen.

5.5 Samenvatting van mogelijk te nemen maatregelen in Vlaanderen

Om overdrachten succesvoller te maken, het weze door het aantal te verhogen of het overnameproces te vergemakkelijken, kunnen we op basis van voorgaand overzicht (zie

Hoofdstuk 5.1 tot en met 5.4) de volgende maatregelen opgesomd in Tabel 12 genomen worden.

Tabel 12: Samenvattende tabel met mogelijke acties ter facilitatie van bedrijfsoverdrachten

Wettelijke maatregelen
<p><i>Continuïteit van de onderneming verzekeren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mogelijkheid tot oprichting van een NV met één vennoot - Het afschaffen van de unanimiteitsvereiste verzekert de continuïteit van personenvennootschappen bij overlijden van een vennoot.
<p><i>Veelheid aan administratieve formaliteiten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Minder formaliteiten, kortere deadlines en met één enkel contactpunt voor de ondernemer - Vereenvoudigde NV invoeren (cf. ‘kleine Aktiengesellschaft’ Duitsland): zolang de aandeelhouders bekend zijn, worden er veel vereenvoudigingen toegestaan.
<p><i>Statuutverandering van een bedrijf</i> n.v.t.</p>
Fiscale maatregelen
<p><i>Belastingen op erfenissen en giften</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vrijstelling van schenkingsrechten bij overdracht van aandelen
<p><i>Belasting bij transfer van een onderneming aan derden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Systeem van geruisloze overdracht invoeren (cf. Nederland): Dit maakt het mogelijk een onderneming over te dragen aan een opvolger, ook aan een persoon buiten de familiekring zonder gevolgen voor de inkomstenbelasting. In Nederland dient de ondernemer ten minste 55 jaar oud te zijn, of ten minste voor 45% arbeidsongeschikt. - Verdere belastingverlichting/vrijstelling bij overdracht door pensionering van de ondernemer - Verlaging van de leeftijd (van 60 jaar naar bv. 55 jaar) om in aanmerking te komen voor belastingverlichting bij pensionering
<p><i>Belasting bij transfer van een onderneming aan werknemers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een buitengewone belastingsaftrek over intrestbetalingen met betrekking tot de aankoop van aandelen in een bedrijf door de werknemers ervan toe te staan (cf. Denemarken). - Een belastingsaftrek in het geval van een juridische procedure waarin ze verhaal zoeken op een onderneming in moeilijkheden of faillissement en indien de werknemers crediteur van de onderneming zijn (cf. Portugal)
Financiële maatregelen
<p><i>Gebrek aan financiële instrumenten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Oprichting van een (business angel) netwerk met focus op bedrijfsoverdrachten (cf. Denemarken)
<p><i>Onvoldoende kennis van bestaande financiële instrumenten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ‘One stop shop’ met o.a. deskundigen die financieel advies kunnen geven (cf. Duitsland) - Communicatie van bestaande bedrijfsfinancieringsinstrumenten naar potentiële overnemers - Bij de BEA-steenmaatregel explicieter aangeven dat deze ook gebruikt kan worden bij het inwinnen van advies inzake overnames, door bijvoorbeeld de creatie van een aparte categorie adviesverstrekkers die hierin gespecialiseerd zijn¹⁷
Ondersteunende maatregelen

L

¹⁷ Administratie Economie (2005). *De problematiek van de bedrijfsovernames in Vlaanderen: Situering en aanzet tot te nemen acties*. December 2005.

Bewustmaking en informatie

- Persoonlijke communicatie (vb. brief) aan ondernemers ouder dan 50 jaar (cf. Nederland en Oostenrijk)
- Opstellen van een overdrachtspakket met de nodige informatie rond bedrijfsovernames, mogelijke aanspreekpunten en advies omtrent voorbereiding tot overname (cf. Nederland)
- Bewustmaking van potentiële overnemers rond de mogelijkheid tot overnemen als alternatief van het opstarten van een bedrijf
- Centraal online platform als startpunt voor informatie-inwinning rond bedrijfsoverdracht (cf. Duitsland)

Virtuele overnameplatformen

- Eventuele koppeling van het overnameplatform aan een informatieplatform (zie laatste punt bewustmaking en informatie, cf. nexxt-change.org Duitsland)

Vorming, Training en Opleiding (VTO)

- Een persoonlijk bedrijfsevaluatiepakket (cf. Kit.Brunello in Italië)
- Aangepaste trainings- en opleidingsprogramma's voor overnemers en overlaters (in samenwerking met onderwijsinstellingen)
- Een "train the trainers"-programma om deze nieuwe problematiek te introduceren bij de opleiders zelf

Begeleiding en advies

- Mentoring van de overdracht door neutrale en zaakkundige derden via een centraal aanspreekpunt (eventuele koppeling met het overnameplatform en informatieplatform)

Daarnaast is verder onderzoek omtrent de overnameproblematiek in Vlaanderen aangewezen. Ook dient men goede praktijken uit de lidstaten op te volgen en verder te implementeren.

Literatuurlijst

- Administratie Economie (2005). *De problematiek van de bedrijfsovernames in Vlaanderen: Situering en aanzet tot te nemen acties*. December 2005.
- CeFiP-KeFiK (2006). *Overnames van Belgische KMO's: de financiering*. November 2006.
- Crijns, H. (2003), *Icarus achterna ? – Essay over de toekomst van ondernemerschap in Vlaanderen*, Uitgeverij Van Halewijck, Leuven
- Crijns, H. en Vermeulen, S. (2006). *Input voor het Witboek*. Onderzoek, kortetermijnopdracht, uitgevoerd in het kader van het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en innovatie, februari 2006.
- Crijns, H. en Vermeulen, S. (2006). *Balans van de best practices in Vlaanderen en Europa*. Onderzoek, kortetermijnopdracht, uitgevoerd in het kader van het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en innovatie, maart 2006.
- Europese Commissie (2002). *Eindverslag van de deskundigengroep inzake de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen*. Mei 2002.
- Europese Commissie (2003a). *Hulp bij bedrijfsoverdrachten, Gids met goede werkwijzen voor een soepele overdracht van bedrijven aan een nieuwe eigenaar*. Directoraat-generaal ondernemingen, 2003.
- Europese Commissie (2003b). *Transfer of businesses – continuity through a new beginning (Final report of the MAP 2002 project)*. Augustus 2003
- Europese Commissie (2006a). *Business transfers – 690,000 companies and 2.8 million jobs at stake every year*. MEMO/06/122, 14 maart 2006,

Europese Commissie (2006b). *Europees Handvest voor kleine ondernemingen – Selectie van goede praktijken 2006*. Ondernemingen en Industrie, 2006.

Europese Commissie (2006c). *Overnameplatformen – Bevordering van transparante beurzen voor de overdracht van ondernemingen in Europa*. Ondernemingen en Industrie, mei 2006.

Europese Commissie (2006d). *Transfer of business – continuity through a new beginning*. COM (2006)117 final, maart 2006

GEEF (2005). *Capital taxation – impact on family firms – A GEEF benchmark study*. Juni 2005.

ING (2004). *Nieuw perspectief na eigendomswisseling in het MKB*. Februari 2004

ING, MKB-Nederland (2005). *Bedrijfsoverdracht in het MKB, moeilijk of makkelijk?* Oktober 2005.

KMO-PME (2005). *De overdracht van ondernemingen: sleutelgegevens voor economische ontwikkeling*.

Mandl, I. (2002). *Business transfers and succession in Austria*. Austrian Institute for Small Business Research.

MKB Special (2004). *Nieuw perspectief na eigendomswisseling in het MKB*, Economisch bureau ING, februari 2004.

MKB Nederland (2005). *Groei door bedrijfsovername – Jonge ondernemers over bedrijfsoverdrachten*. September 2005.

The European Forum on the Transfer of Business on 3 and 4 February 1997 in Lille (1997). Version of 24/3/97.

Transregio (2006). *Business transfer in seven European regions*. Maart 2006.

UNIZO & KBC (2006). *Grote Overnamegids*. Maart 2006.

Geraadpleegde websites:

Agentschap van het ministerie van Economische Zaken in Nederland: www.evd.nl
(toegang: maart 2007)

Deloitte International Tax and Business Guides: www.deloittetaxguides.com (toegang:
maart 2007)

Bijlage 1: Samenvatting van het beleid per land

In deze bijlage worden per land alle maatregelen opgesomd die genomen werden om bedrijfsoverdrachten te faciliteren. “- “ betekent dat geen informatie gevonden werd over deze maatregel in het betreffende land.

1. BELGIË	
	
Maart 2007	
Wettelijke maatregelen	
Principe van continuïteit	Ja, via Stichting Administratiekantoor
Aantal vennoten BV's/NV's	BV: 1 NV: 2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 18 550 euro N.V. 61 500 euro
Vereenvoudigde NV	Ja
Unanimitieit niet vereist	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja
Fiscale maatregelen	
Successiebelasting maximum tarief	80%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	30%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	<p><i>Wallonië:</i> verlaagd successierecht van 0%. Verlaagd schenkingsrecht van 3%, maar in bepaalde gevallen is er een vrijstelling van schenkingsrecht voor KMO's.</p> <p><i>Brussel:</i> verlaagd successierecht van 3% van de nettowaarde voor de KMO. Schenkingsrecht van 3% voor schenking in rechte lijn tussen echtgenoten en tussen wettelijk samenwonenden; 7% voor schenkingen aan andere personen.</p> <p><i>Vlaanderen:</i> verlaagd successierecht van 0% van de netto waarde voor familiebedrijven onder bepaalde voorwaarden. Een verlaagd schenkingsrecht van 2% met vlak tarief.¹⁸</p>
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	0%
Regeling voor overdracht aan derden	Verlaagde successierechten voor bedrijfs-overdrachten gelden ook voor derden

L

¹⁸ http://mineco.fgov.be/enterprises/vademecum/Vade23_nl.htm#P115_14725

Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Voor vermogenswinst geldt een verlaagde inkomstenbelasting van 16,5% als de verkoper ouder is dan 60 jaar
Belasting bij overdracht aan werknemers	Het bevorderen van optiebezit. Nadat dit gunstige belastingstelsel was opgezet, zijn de regels voor de sociale premies gewijzigd. Vroeger werden opties beschouwd als een deel van het salaris, zodat er sociale premies moesten worden betaald. De nieuwe algemene regel is dat opties niet worden behandeld als deel van het salaris.

Financiële instrumenten

<i>Overdrachtslening</i> (Participatiefonds)	Het Participatiefonds biedt een zogenaamde ‘overdrachtslening’ om een deel van een bedrijfsoverdracht of de aankoop van een meerderheidsaandeel in een KMO te financieren. De lening maakt het ook gemakkelijker een hoofdlening bij de bank te krijgen. De lening is een achtergestelde lening met een aantrekkelijke rentevoet. Het maximumbedrag van de lening is 250 000 euro.
<i>Waarborgregeling</i> (PMV, Sowalfin, Brussels Waarborgfonds)	De overheid stelt zich borg voor een deel van het benodigde krediet. Daardoor verlaagt het risico voor de bank en verhoogt de kredietwaardigheid van de kredietnemer. De hoogte van de waarborg is afhankelijk van de behoefte en het tekort aan zekerheden. Er geldt een maximum van 500 000 euro aan waarborgen en de waarborg kan betrekking hebben op ten hoogste 75% van het kredietbedrag.
<i>Win-winlening</i> (PMV)	Wie als vriend, kennis of familielid een win-winlening toekent aan een startend bedrijf, krijgt jaarlijks een belastingkorting van 2,5 % van het geleende bedrag. Het is een achtergestelde lening van maximaal 50.000 euro. Ze moet acht jaar lopen en de som moet in één keer worden terugbetaald. Als het bedrijf de achtergestelde lening uiteindelijk niet kan terugbetalen, krijgt de investeerder 30 procent van het niet terugbetaalde bedrag terug via een eenmalige belastingvermindering.
<i>Buy-out/buy-in financiering en groeikapitaal</i> (GIMV, GIMB, SIRW)	Investeren in risico-kapitaal: <ul style="list-style-type: none"> - Management buy-outs - Management buy-ins - Family buy-outs

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	BEA steunmaatregel
	Scorecard opvolging, zie www.scorecardopvolging.be (Instituut voor het Familiebedrijf)
Virtuele overnamemarkten	Overnamemarkt.be (Vlaanderen)
	Sowaccess.be (Wallonië)
	Brutrade.be (Brussel)
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	Vanaf het academiejaar 2005-2006 biedt de Hogeschool EHSAL in België een afstudeerrichting familiebedrijven aan voor studenten handelswetenschappen en bedrijfskunde.
	JiGMO (Vlerick Leuven Gent Management School)
Begeleiding en advies	-

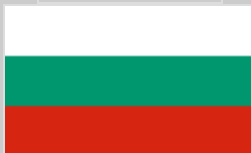
Impact: indicatoren

KMO-eigenaren ouder dan 50 (pensioenleeftijd)	45% ¹⁹
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

L

¹⁹ Loket van de kamers van koophandel, 2005

2. BULGARIJE

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 5.000 leva (2.500 euro) N.V., beursgenoteerd 100 000 leva (51 000 euro) N.V., gesloten 50 000 leva (25.000 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	-
Belastingverlichting bij pensionering	-
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

De "Encouragement Bank" die voornamelijk door de overheid gefinancierd wordt, verschaft kredieten voor KMO's tegen voordelige tarieven.

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

KMO-eigenaren ouder dan 50	23% (cijfers van 2001)
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

3. CYPRUS

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V. 1 N.V. 2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. Geen minimumkapitaal N.V. Geen minimumkapitaal
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	n.v.t.
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	0%
Regeling voor overdracht aan derden	Volledige vrijstelling
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

4. DENEMARKEN

Maart 2007

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 125 000 DKK (16 800 euro) N.V. 500 000 DKK (67 200 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	36,25%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	36,25%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	15%
Speciale ondernemersregeling	Belastingverlichting met 25 000 euro
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	59%
Regeling voor overdracht aan derden	Belasting van de overdracht van goodwill en andere immateriële vaste activa kan bij betaling in termijnen worden uitgesteld
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	0% indien storting in pensioenspaarfonds. De storting is geplafonneerd op 268 000 euro.
Belasting bij overdracht aan werknemers	buitengewone belastingsaftrek over intrestbetalingen met betrekking tot de aankoop van aandelen in een bedrijf

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>VækstKaution</i> (VækstFonden)	garanties worden afgegeven voor 2/3 van bankleningen tot een maximum van 336.000 euro en voor 1/2 van leningen van meer dan 336.000 euro tot een maximum van 672.000 euro.
<i>Business Angel Network voor bedrijfsoverdrachten</i>	Een aantal business angels hebben verklaard interesse te hebben om deel te nemen aan bedrijfsoverdrachten. Daarom is er besloten twee BAN's op te richten die specifiek gericht zijn op bedrijfsoverdrachten.

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Goodwill project</i> (Business Development Board, de hogeschool T.I.C., private partners (banken, advocaten, makelaars) en de regionale overheid bevoegd voor ondernemen): voorbereiding van KMO's op de overdracht met behulp van lokaal veldwerk. Potentiële kopers en verkopers werden benaderd via een directe mailing waarin ze een aantrekkelijk aanbod kregen. Een follow-up werd gerealiseerd door een telefoontje waarin de potentiële kopers verkopers werden gepeild en afspraken voor ontmoetingen werden gemaakt. Na deze ronde van informeren en open discussie werden aan de deelnemers de volgende mogelijkheden geboden: de eigenaars konden zich laten bijstaan door een mentor (max. 50 uur) bij het uitbouwen van een strategie voor de overdracht van de onderneming, de potentiële kopers konden deelnemen aan een leerprogramma van 2 jaar inzake het leiden van een bedrijf.
Virtuele overnamemarkten	www.match-online.dk : naast een online trefplaats voor kopers en verkopers, kunnen KMO's hier ook financiering regelen en kunnen investeerders (aandelen)kapitaal aanbieden
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

5. DUITSLAND

Maart 2007

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	700 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 25 000 euro N.V. 50 000 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja
Andere wettelijke maatregelen	Duitsland heeft in 2000 het 'medeondernemer-decreet' opnieuw ingevoerd nadat het werd afgeschaft in 1999. Dit decreet geeft personenvennootschappen (ongeveer 80% van alle Duitse bedrijven) de mogelijkheid om activa over te dragen tussen het eigen vermogen van de bedrijven en het vermogen dat in het bezit is van de vennoten, maar dat in het bedrijf op fiscaal neutrale wijze wordt gebruikt.

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	50%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	30%
Rentevrije termijnbetaling	Ja
Schenkingsrechten maximum tarief	50%
Speciale ondernemersregeling	Belastingverlichting met 256 000 euro voor bedrijven; 35% verlaging over de rest van het bedrag
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	42%
Regeling voor overdracht aan derden	Vermindering van het progressief belastingeffect door de zgn. 1/5 methode. Herinvoering van het beginsel van "Mitunternehmererlaß"
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	ondernemers vanaf 55 jaar genieten van een halvering van het belastingtarief over de opbrengst uit de verkoop van hun bedrijf als ze met pensioen

	gaan. Deze belastingsverlichting werd verhoogd tot 51.200 euro.
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Programma voor venture capitalists in functie van MBO en MBI</i> (Bürgschaftsbank Baden-Württemberg GmbH)	Duitsland heeft recent een nieuw financieringsprogramma geïntroduceerd dat specifiek gericht is op MBO/MBI transacties in bedrijfsoverdrachten. Dit programma laat risicokapitaalverschaffers toe hun investeringen te herfinancieren voor bedrijfsoverdrachten.
<i>Eigenkapitalhilfeprogramm</i>	Lening tegen lage intrestvoet

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Nexxt-change.org</i> : centraal platform voor informatie
	<i>MittelstandDirekt</i> : informatie van banken aan KMO's
	<i>Wuppertal</i> (Technische Akademie): de opvolgingsnavigator is een internetgebaseerde tool met gespecialiseerde informatie en voorbeelden.
	De regionale Industrie- und Handelskammer (IHK) van Bonn/Rhine-Sieg organiseert gerichte evenementen (lezingen, paneldiscussies en workshops) in samenwerking met consultants. Hierbij werden ondernemers begeleid doorheen de maatregelen die genomen dienen te worden bij opvolging. Op de georganiseerde "Overlegdagen" kregen ondernemers de mogelijkheid een adviseur te spreken omtrent hun specifiek probleem. Nadien konden ze één van de zeven "overlegmodules" boeken die de verschillende fasen van een bedrijfsoverdracht behandelen. Zo konden ze gebruik maken van gericht en relatief goedkoop advies.
Virtuele overnamemarkten	www.nexxt-change.org
	<i>Company transfer club</i> : Deze club organiseert eerste contacten tussen potentiële kopers en verkopers, helpt met de planning van het overnameproces en biedt consultancy diensten aan. Het biedt zowel bedrijfsprofielen als profielen van potentiële kopers aan en alle andere nodige informatie.
	<i>Regionales Netzwerk Unternehmens-Nachfolge (RUN)</i> : een netwerk van allerhande organisaties (vb. banken, zakelijke verenigingen, ...) Dit netwerk omvat het gebied Schwarzwald-Baar-Heuberg, een regio in Baden-Württemberg. Het doel van dit netwerk is om potentiële kopers verkopers samen te brengen.
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	<i>One stop shop voor bedrijfsoverdrachten</i> (Industrie und Handelskammer Erfurt): waarbij men juristen, belastingsadviseurs en vertegenwoordigers van ontwikkelingsbanken en het bedrijfsleven met kennis omtrent bedrijfsoverdrachten ter beschikking stelt.
	<i>Kontinuüm</i> : adviseurs toegang te verlenen tot ervaringen die andere adviseurs hebben opgedaan bij de 'zachte' (emotionele en psychologische) aspecten van de overdracht.

	<p><i>Moderator concept voor bedrijfsoverdracht</i> (Kamers van handel en nijverheid in Baden-Württemberg): een moderator concept om te helpen bij de tijdige en individuele planning. Ze bieden diensten van gespecialiseerde consultants aan, die optreden als “moderators”, of contacteren personen doorheen het proces van bedrijfsoverdracht.</p>
	<p><i>Seminaries voor opleiding van belastingsconsulenten</i> (Deutsche Ausgleichsbank): ondernemers richten zich voor advies bij belangrijke beslissingen eerst tot hun belastingsconsulent. De consulenten moeten dus voldoende kennis van zaken hebben om de ondernemers aan te moedigen om het overdrachtsproces op tijd aan te vatten en om hen bij te staan tijdens het proces. Hiervoor worden specifieke seminars voor de consulenten georganiseerd over aspecten van bedrijfsoverdrachten.</p>
	<p>Subsidies voor advies</p>
	<p>www.nexxt-change.org biedt een netwerk van partners die advies verlenen over bedrijfsoverdracht</p>

6. ESTLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Neen
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 40 000 EEK (2 556 euro) N.V. 400 000 EEK (25 560 euro)
Unanimitieit niet vereist	Neen
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-	
---	--

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

7. FINLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 8 000 euro N.V. 80 000 euro
Unanimitieit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	48%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	16%
Rentevrije termijnbetaling	Ja
Schenkingsrechten maximum tarief	Idem successierechten
Speciale ondernemersregeling	<ul style="list-style-type: none"> - Belasting wordt berekend op 40% van de marktwaarde - Vrijstelling indien er een financiële tegenprestatie van meer dan 50% van de marktwaarde. Mogelijkheid tot volledige vrijstelling als de continuïteit van de onderneming en de arbeidsplaatsen niet in het gedrang komen.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	28%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Yrittäjälaina of ondernemerslening</i> (Finnvera plc)	Het aanbieden van een persoonlijke lening aan aandeelhouders in een onderneming voor de betaling van aandeelhouderskapitaal of voor een andere kapitaalinjectie van een nieuwe onderneming. Deze lening bedraagt maximaal 85 000 euro.
--	--

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

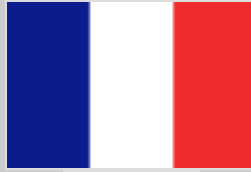
Bewustmaking en informatie	In Finland zijn er vele lokale acties uitgevoerd om ondernemers te sensibiliseren met betrekking tot bedrijfsoverdracht. Dit telkens in nauwe
-----------------------------------	---

	samenwerking met de werkgeversorganisaties. Als resultaat hiervan zijn er nu plannen voor een grootschalige informatiecampagne naar ondernemers die in de nabije toekomst met een bedrijfsoverdracht zullen geconfronteerd worden. Daarnaast zijn er plannen om specifieke seminars in te richten over het thema.
Virtuele overnamemarkten	www.yrittajat.fi
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	Mentale voorbereiding: omgaan met de emotionele en psychologische aspecten van de overdracht van een bedrijf. Idealiter start deze mentale voorbereiding tussen de 3 en 5 jaar voor de eigenlijke overdracht wordt aangevat. Bedoeling van de ondersteunende dienst is de bedrijfsoverdrachten meer volgens een plan te laten verlopen, de opvolger beter voor te bereiden (door bvb. management training) en de overdrager een 'zachte landing' te laten maken.
	<i>Passing the baton</i> (Ministry of Trade and Industry): Het aanbieden van een 3-daagse business-consultatie om ondernemingen te helpen tijdens het proces van bedrijfsoverdracht ofwel binnen de familie ofwel aan een nieuwe eigenaar. Bedrijfsoverdrachten kunnen zo systematisch en zonder risico uitgevoerd worden.
	<i>Programma voor het MKB op het gebied van bedrijfsopvolging en –ontwikkeling</i> (Instituut voor het Kleinbedrijf, SBI): een programma om te helpen bij de overdracht van een onderneming aan de volgende generatie. Het programma duurt negen tot twaalf maanden en is opgebouwd rond scholings- en werkgroepbijeenkomsten, overlegsessies en opdrachten.
Begeleiding en advies	<i>Onderneming Peetvader</i> (Vereniging van Plaatselijke en Regionale Finse Overheden) heeft als doel om personen die veel invloed hadden of nog steeds hebben, te betrekken bij het bedrijfsleven om de bedrijvigheid in de gemeenten en de ondernemingen in hun actiegebied te helpen ontwikkelen.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	60 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

8. FRANKRIJK

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. geen minimumkapitaal N.V. 37 000 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	60%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	40% voor bedragen boven 1 700 000 euro
Rentevrije termijnbetaling	Ja
Schenkingsrechten maximum tarief	40%
Speciale ondernemersregeling	Verlaging van het schenkingsrecht met 50% van de geraamde waarde voor onvoorbereide overdrachten onder bepaalde voorwaarden. Verlaging van het schenkingsrecht: - 50% als de schenker jonger is dan 65 - 30% als de schenker ouder is dan 65
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	26%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Ja
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>EDEN-programma</i> (Franse Regering)	Dit programma is een middel voor financiering van de overdracht van ondernemingen aan werknemers (in het bijzonder bij overnames door de werknemers in het geval van een gerechtelijke schikking of liquidatie door de rechter). Het EDEN-programma biedt een jaar lang vrijstelling van sociale premies, de mogelijkheid om gebruik te maken van cheques voor de betaling van speciale adviseurs (<i>chèques conseil</i>) en een overheidssubsidie. Deze subsidie wordt verstrekt als er voor het project al een lening (een ' <i>prêt d'honneur</i> ') van de gedelegeerde particuliere instantie of een banklening is verkregen. Ook ondersteunt het programma nieuwe ondernemers gedurende de eerste drie jaar na de start of overdracht.
--	---

<i>IDéclic transmission</i> (Oseo BDPME)	Waarborgfonds voor bankiers die geld uitlenen aan personen die een KMO willen overnemen. Hierdoor kan men een deel van het risico verzekeren door middel van publieke fondsen (tot 70% van het risico) waardoor bankiers geld kunnen uitlenen aan kopers tegen lager risico. Dit initiatief leidt tot een groter aantal bankleningen voor bedrijfsovernames, in het bijzonder voor moeilijke gevallen welke niet geaccepteerd zouden worden zonder deze waarborg.
<i>Garantieregeling</i> (SOFARIS)	Men heeft de mogelijkheid een lening aan te gaan tegen een rentevoet van slechts 3,50%.

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Bien préparer la transmission</i> (Chambre régionale de commerce et d'industrie): een cd-rom met de nodige informatie over hoe men stap voor stap en efficiënt een overdracht kan voorbereiden. Het doel is om bedrijfseigenaars bewust te maken om de overdracht tijdig voor te bereiden.
Virtuele overnamemarkten	www.passerlerelais.ccip.fr www.bnoa.net (enkel voor landbouwbedrijven)
	<i>CCIBLE</i> (Chambre régionale de commerce et d'industrie Rhône Alpes): Een online database met advertenties voor kopers en verkopers van bedrijven. Het focust op KMO's in de B2B en industriële sector.
	<i>Transcommerce</i> (Chambre régionale de commerce et d'industrie Auvergne): een online database met focus op heel kleine bedrijven, vooral kleinhandel, hotels en restaurants.
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Business takeover training programme</i> (EM Lyon): trainingprogramma voor individuen die plannen een overname te doen met een minimum kapitaal van 150 000 euro. Het programma wil de deelnemers de kennis, methodes, instrumenten en denkrichting geven om zo het overnameproces succesvol te kunnen voltooien. De universiteit van Montpellier heeft een <i>postuniversitair diploma in audit en de overdracht van kleine en middelgrote ondernemingen</i> ontwikkeld. Dit diploma bestaat reeds vier jaar.
Begeleiding en advies	De <i>C.R.A.</i> , ' <i>Club des Cédants et Repreneurs d'Affaires</i> ' (club van overdragende ondernemers en opvolgers) is een nationale vereniging van voormalige bedrijfsmanagers die op vrijwillige basis deelnemen. De vereniging heeft 30 regionale kantoren en heeft als doel de overdracht van ondernemingen te begeleiden door contacten te leggen tussen ondernemers en door voorlichting te geven en bijstand te verlenen. <i>Bijstandsprogramma voor overdrachten aan werknemerscoöperaties</i> (Confédération générale des SCOP): Dit programma bestaat uit vijf fasen: opsporing van kansen, validering van het lidmaatschap van de partijen die aan het project deelnemen, validering van de haalbaarheid van het project, definitieve uitwerking van het project en uitvoering. Een algemeen adviseur wordt aangesteld als tussenpersoon tussen de huidige eigenaars en de overnemers. Naast het werk van de adviseur onderhoudt de confederatie nauwe contacten met de werknemers en bieden ze financiering aan in de vorm van kapitaal, bedrijfsfondsen en bankgaranties. Ook worden er cursussen voor directeurs en leden van de coöperaties georganiseerd
	Onder verantwoordelijkheid van de ' <i>Conseil National de la Création d'Entreprise</i> (CNBE)' is een kwaliteitshandvest gecreëerd op basis waarvan netwerken zijn opgezet om steun te verlenen aan nieuwe ondernemers of bedrijfsopvolgers. De aangesloten netwerken leveren kwaliteitsdiensten en eisen dan ook een bepaald deskundigheidsniveau van hun adviseurs (verplichte scholingsprogramma's voor het personeel van deze netwerken). De CNCE ziet erop toe dat het handvest wordt uitgevoerd in overeenstemming met de verplichtingen ten opzichte van

potentiële ondernemers.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	600 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

9. GRIEKENLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 18 000 euro N.V. 60 000 euro
Unanimitieit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	Ja
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Vrijstelling voor de overdracht van eenmanszaken, van aandelen in deze eenmanszaken of van vennootschappen onder firma aan de echtgeno(o)t(e) of de kinderen van de ondernemer.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	-
Belastingverlichting bij pensionering	-
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	3% van alle bedrijven
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

10. HONGARIJE

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 3 000 000 forint (11 000 euro) N.V. 20 000 000 forint (73 000 euro)
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Ja
Belasting bij overdracht aan werknemers	Ja

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-	
---	--

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	www.topceg.hu (privaat) www.cegalku.hu (privaat)
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten <i>jaarlijks</i>	5 000 – 10 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

11. IERLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V. 2 N.V. 7
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. geen minimumkapitaal N.V. 38 092 euro
Unanimitieit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Neen
Andere juridische maatregelen	<i>Capital Acquisition Tax</i> : dit verbetert de toegang van ondernemingen tot aspecten van de belastingwetgeving die hen direct aanbelangen (zoals het overdragen van een KO van de ene generatie op de andere). Verder zijn er ook vereenvoudigingen gerealiseerd met betrekking tot een overdracht van een bedrijf aan de werknemers ervan.

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	20%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	20%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Aftrek voor ondernemingen
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Ja
Belastingverlichting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Business Expansion Scheme</i>	Een belastingkorting aan individuele investeerders als compensatie voor een jaarlijkse investering van maximaal 31.750 euro in daarvoor in aanmerking komende ondernemingen (deze investeringen moeten minimaal 5 jaar worden aangehouden). De minimale individuele investering is 250 euro en de maximale investering door alle investeerders in een bepaald bedrijf of groep van bedrijven is 750.000 euro.
----------------------------------	---

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Leaving Certificate Applied programme (LCA):</i> een tweejarig programma dat opgericht werd om tegemoet te komen aan studenten die vroegtijdig de school dreigen te verlaten. Het oprichtingen van minibedrijven en het beheren van processen van begin tot eind, met inbegrip van de overdracht van ondernemingen, is een onderdeel van deze ondernemingservaring.
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

12. ITALIË

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 10 000 euro N.V. 120 000 euro
Unanimitieit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	0%
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	12,5%
Regeling voor overdracht aan derden	Volledige vrijstelling
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Lening op eer</i>	Lening zonder waarborg waarbij alle investeringen en kosten vrijgesteld zijn van BTW
<i>Installatietoelage</i>	De Provincie en de Kamer van Koophandel te Milaan hebben een gezamenlijk initiatief opgezet om de vrijwaring, creatie en herintroductie van micro-ondernemingen te promoten bij generatiewissels. Dit initiatief omvat een totaal van 1,5 mln. euro kapitaal om installatiepremies toe te kennen. De maximum toelage per onderneming was 80% van de in aanmerking komende kosten met een maximum van 25.000 euro.
<i>Verlaagde intrestvoet</i>	Een verlaagde intrestvoet op leningen die worden aangegaan om de aankoop te financieren van ondernemingen die overgedragen moeten worden.

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Transbiz</i> (Fondazione Rumor, Kamer van Koophandel te Vicenza) is een
-----------------------------------	--

	tweemaandelijkse online nieuwsbrief die wordt verzonden naar instellingen, managers, adviseurs, intermediairs en ondernemers. Hierin wordt gemeld wat er gaande is op het gebied van bedrijfsoverdrachten in Europa en de rest van de wereld.
	<i>Transbusiness Information</i> (Formaper, Milaan) is een online informatieportaal dat waarbij men informatie vindt over: <ul style="list-style-type: none"> - De risico's van bedrijfsoverdracht - De verwachtingen van zowel de overnemer als de overlater Het opleiden van de ondernemers om een plan op te stellen omtrent de bedrijfsoverdracht
Virtuele overnamemarkten	www.generazionimpresa.com
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Systematische</i> informatievoorziening (Formaper, de scholingsorganisatie van de Milanese Kamer van Koophandel): men biedt systematische informatie aan jonge en nieuwe ondernemers. Deze voorlichtingsactiviteiten zijn geïntegreerd met speciale opleidingen. Ook is er een nieuwe cursus "Opvolging in het familiebedrijf: tussen wens en rede" opgezet.
	<i>Kit Brunello Re-entrepreneurship</i> (Studio CentroVeneto S.a.s.) is een persoonlijk bedrijfsevaluatiepakket gericht op de overdracht van bedrijven. Het bevat 100 vragen om ondernemers, managers, adviseurs en accountants helpen inzicht te verkrijgen in de sterke en zwakke punten van een bedrijfsoverdracht.
	<i>Laboratorium</i> (Unioncamere) is een gestructureerde procedure die bestaat uit gestandaardiseerde en herhaalbare acties. Het doel is de analyse van de overdrachtssituatie voor afzonderlijke bedrijven en ook voor specifieke regio's.
	<i>Di Padre in Figlio</i> (Bocconi University of Milan): een trainingscursus die niet enkel training omvat, maar ook onderwijs en mentoring om de relatie te onderhouden tussen het bedrijf en de trainers. De training focust op vier hoofdthema's: hoe de eigen attitude van de opvolger te beoordelen; hoe kan men goed zijn/haar rol identificeren; informatie en advies in het bedrijf brengen dat klaar is voor gebruik; hoe relaties binnen en buiten het bedrijf leren managen.
	<i>Mano a mano</i> : een trainingscursus en consulting omtrent generatiewissels in ambachtelijke bedrijven. De eerste sessies werden enkel met de jongere generaties gehouden. Bij de laatste sessies werd ook de oudere generatie betrokken en werden actieve discussies gehouden over de organisationele en psychologische aspecten van de overdracht.
Begeleiding en advies	<i>Saturno project</i> : het aanbieden van cheques die men bij 23 verschillende instituten of verenigingen kan inruilen voor consultancy en mentoring diensten over problemen gerelateerd aan generatiewissels.
	<i>PMI Next</i> (Confederazione Nazionale dell'Artigianato, CNA): Een programma omtrent de generatiewissel waarbij 20 gratis consultancy-uren aangeboden worden aan ambachtelijke bedrijven.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	500 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

13. LETLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 2 000 Ls (3 100 euro) N.V. 5 000 Ls (7 700 euro)
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-
Andere juridische maatregelen	een aantal administratieve belemmeringen (zoals bijvoorbeeld inschrijvingsprocedures) werden geëlimineerd om de overdracht van bedrijven aan derden te vereenvoudigen.

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	-
Belastingverlichting bij pensionering	-
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	In 2003-2004 vond in Letland een grootschalige informatie- en adviescampagne plaats (seminaries, online discussies, advisering, gedrukte brochures enz....) over bedrijfsovernames. Het doel van deze campagne was om de bevolking grondig te informeren over de overdrachten.
	De lokale autoriteiten lanceren regelmatige seminars en vergaderingen. Er worden ook vele activiteiten gelanceerd door niet-gouvernementele organisaties en opleidings-

	verstrekkers. Deze activiteiten worden veelal gesteund door overheidsinstellingen
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren	
Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

14. LITOUWEN

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 10.000 litas (2 800 euro) N.V. 150.000 litas (35 572 euro)
Unanimitieit niet vereist	Neen
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Wegwijzer Financieel Management – informatie over bedrijfsoverdracht:</i> Dit boek is de eerste publicatie die systematisch alle aspecten van bedrijfsacquisitie beschrijft. Het boek beschrijft de belangrijkste stappen die genomen moeten worden om succesvol een bedrijf over te nemen. Daarnaast wordt een stappenplan beschreven over de analyse van het bedrijf.
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

15. LUXEMBURG

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja (via Stichting Administratiekantoor)
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 12 500 euro N.V. 31 000 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	14,4%
Speciale ondernemersregeling	Een belastingverlichting van maximaal 37.200 euro wordt verleend voor personenvennootschappen en besloten vennootschappen, indien deze een lening aangaan voor 'contante vereffening'. Hiermee wordt de afbetaling geregeld van de erfgenamen die niet in het bedrijf geïnteresseerd zijn.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Prêt au démarrage</i> (Société Nationale de Crédit d'Investissement)	Met deze garantievrije lening wordt beoogd jonge ondernemers te helpen die geen eigen kapitaal hebben voor het starten of overnemen van een bedrijf. Om toegang te krijgen tot deze kredietfaciliteit dient de ondernemer aan verschillende voorwaarden te voldoen: het moet zijn/haar eerste bedrijfsstart zijn, alle wettelijke vergunningen moeten zijn verkregen, ten minste 15 % van de te financieren investering moet worden opgebracht uit het eigen kapitaal van de ondernemer, en de levensvatbaarheid van het project moet blijken uit een bedrijfsplan. De lening, voor een bedrag van 10 000 tot 250 000 euro, heeft een looptijd van tien jaar (eventueel verlengbaar met vier jaar). Het rentepercentage is gekoppeld aan de lange rente van de SNCI plus 1,5 procentpunt. Een garantie is niet nodig.
---	---

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	www.bourse-entreprises.org
	www.chambre-des-metiers.lu
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

16. MALTA**Maart 2007****Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht**

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V. 1 N.V. 2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 500 Lm of 10 000 Lm voor buitenlandse investeerders N.V. 20 000Lm
Unanimitieit niet vereist	Neen
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

17. NEDERLAND

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 18 000 euro N.V. 45 000 euro
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	68%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	27%
Rentevrije termijnbetaling	Neen, 5% rente
Schenkingsrechten maximum tarief	Zie successiebelasting
Speciale ondernemersregeling	Vrijstelling tot 460 000 euro van successie- en schenkingsrechten tussen vennoten.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	52%
Regeling voor overdracht aan derden	Systeem van geruisloze overdracht voor ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid. Zowel mogelijk binnen als buiten de familiale sfeer. Indien aan bepaalde voorwaarden voldaan is, dient men bij de overname geen belastingen te betalen. Deze belasting wordt uitgesteld naar het ogenblik waarop de onderneming wordt stopgezet of verkocht.
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Kan zonder fiscale gevolgen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Borgstellingsregeling voor het MKB</i> (BBMKB)	Als een ondernemer bij een kredietaanvraag de bank onvoldoende onderpand (zekerheden) kan bieden, kan de bank via het besluit Borgstelling MKB kredieten (BBMKB) een beroep doen op de overheid. De overheid kan zich, onder voorwaarden, in zulke gevallen borg stellen voor een deel van het kredietbedrag. Dat verlaagt het risico voor de bank waardoor de kredietwaardigheid van de ondernemer wordt verhoogd. De regeling is bestemd voor ondernemingen met maximaal 100 werknemers met inbegrip van de meeste ondernemers die een vrij beroep uitoefenen. Voor starters en innovatieve ondernemers zijn er ruimere faciliteiten.
--	---

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Gepersonaliseerde brief</i> (Ministerie van Economische Zaken): er werd een brief gestuurd aan alle Nederlandse ondernemingen met minder dan 20 werknemers, waarvan de eigenaar 55 jaar of ouder is. Bij de brief zat een antwoordkaart waarmee de ondernemer een gratis overdrachtspakket kon aanvragen. Dit overdrachtspakket bestaat uit drie informatiebrochures die ieder een onderdeel van de bedrijfsoverdracht behandelen en antwoord geven op verschillende pertinente vragen.
	<i>Kamer van Koophandel</i> : aanspreekpunt voor alle vragen rond bedrijfsovernames. Op deze manier weet een ondernemer die met vragen zit steeds waar hij in eerste instantie terecht kan.
	<i>Van project naar traject, een geïntegreerde methode van voorlichting en advisering over de opvolging in familiebedrijven</i> (RZO in samenwerking met de Rabobank en accountantskantoor BDO): deze folder bevat informatie en advies omtrent de overdracht van familiebedrijven. De folder is in hoofdzaak bedoeld voor de directe betrokken partijen (de ondernemer, opvolger, de partners en andere familieleden) en in tweede plaats voor consultants, overheid, ... Het betreft een aantal aan elkaar gerelateerde activiteiten zoals de verbetering van de bewustmaking, het organiseren van workshops en het verlenen van individuele adviesdiensten.
Virtuele overnamemarkten	www.ondernemingsbeurs.nl
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	Er werden diverse initiatieven rond scholing genomen in de privé-sector. Het Centrum voor Ondernemerschap van de Universiteit van Nyenrode heeft een privaat gesponsorde leerstoel voor bedrijfsovernames en familiebedrijven opgericht. De Erasmus Universiteit van Rotterdam heeft het Europees Instituut van het Familiebedrijf opgericht.
	Een opvolgersacademie werd opgezet om een opleidingsprogramma te kunnen aanbieden voor opvolgers van KMO's.
Begeleiding en advies	De <i>Stichting Ondernemersklankbord</i> biedt advisering en begeleiding van KMO's met ernstige problemen. De stichting is een organisatie van ruim 200 gepensioneerde ondernemers, directeuren met ondernemerservaring en deskundigen die op vrijwillige basis bijstand verlenen. Ieder jaar kloppen meer dan 2000 ondernemers voor ondersteuning aan bij de stichting. Belangrijk onderdeel van de verleende hulp is de voorbereiding op een bedrijfsoverdracht.
	Teneinde de fragmentatie van de steunverlening in Nederland tegen te gaan, heeft de Raad voor het Zelfstandig Ondernemerschap (RZO) in samenwerking met twee partners een structuur ontwikkeld ter ondersteuning van de opvolging in familiebedrijven. Deze omvat activiteiten op dat gebied die gericht zijn op bewustmaking, workshops en individueel advies.
	De Nederlandse ondernemers krijgen van adviseurs het dringende advies om een 'bedrijfstestament' op te stellen, waarin ze in het kort de belangrijkste strategische (zoals samenwerkingsverbanden, groeistrategie) maar ook praktische (zoals sleutels, bankrekeningen) informatie over de onderneming vastleggen. Indien de ondernemer dan plots zou wegvallen door ziekte, overlijden of een ongeval is de opvolger beter voorbereid op de voortzetting van de onderneming.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	80 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

18. OOSTENRIJK

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V.: 1 N.V.: 2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 35 000 euro N.V. 70 000 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	60%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	- Neugründungsförderungsgesetz: specifieke belastingvermindering voor bedrijfsoverdrachten en niet alleen voor startende ondernemingen. - Vrijstelling van successie- en schenkingsrechten van 365 000 euro indien een onderneming of meer dan 25% van een personenvennootschap wordt overgedragen.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	25%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Ja: vermindering van 50% op de belasting op de meerwaarde van de verkoop op voorwaarde dat de ondernemer met pensioen gaat.
Belasting bij overdracht aan werknemers	-
Andere: Neugründungs-förderungsgesetz	Het overnemen van een bedrijf wordt indien aan bepaalde voorwaarden voldaan is, vrijgesteld van stempelplicht, federale administratieve premies, belastingen op de aankoop van onroerend goed, gerechtskosten voor de registratie van het bedrijf en bedrijfstransactiebelasting.

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Business transfer action programme</i>	Subsidies voor consulting en investeringskosten voor
---	--

(Steirische Wirtschaftsförderung SFG)	ondernemers die een onderneming overnemen. Indien de overname gefinancierd is door extern kapitaal, zal de Austria Wirtschaftsservice AWS zich ook borg stellen voor de investering. Dit voor het bedrag van 80% van de lening met een plafond van 300 000 euro voor een maximale termijn van 10 jaar.
<i>Jungunternehmer/innen-Förderungsaktion</i> (Austria Wirtschaftsservice GmbH)	een programma dat zowel de start als overdracht van ondernemingen steunt. Voor overdrachten bedraagt de directe steun een subsidie van 7% van de investeringskost (max. 210.000 euro) of in het geval van financiering door een lening wordt er een garantie geboden tot max. 300.000 euro (tot 80% van de lening die nodig is voor de financiering van de investering en overnamekosten en tot 50% van de lening voor de financiering van de aankoop van de activa). Dit instrument is ook beschikbaar voor de werknemers van de ondernemingen in kwestie.
<i>Nachfolgebonus</i> (Austria Wirtschaftsservice, AWS)	een promotiecampagne voor personen die een spaarrekening willen aanleggen om later een bedrijf over te nemen. Een opvolgingsbonus van 14% op het gespaarde bedrag wordt toegekend met een maximum bedrag van 7 700 euro.

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>Gepersonaliseerde brief</i> : de kamers van koophandel sturen een brief naar de ondernemer wanneer deze 50 jaar wordt om hem/haar te feliciteren. In deze brief wordt ook aangespoord om de bedrijfsoverdracht tijdig voor te bereiden.
	<i>CD-rom voor bedrijfsoverdrachten</i> (opgesteld door een aantal belangrijke Oostenrijkse banken): deze cd-rom bevat informatie, ondersteunende instrumenten en internetlinks voor verdere hulp en informatie.
	Austria Wirtschaftsservice (Ministerie van Economie en Werk en het Ministerie van Financiën): een soort one-stop-shop ter ondersteuning van bedrijfsoverdrachten
Virtuele overnamemarkten	www.nachfolgeboerse.at .
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Hernstein Business Successor</i> (Hernstein International Management Institute) is een opleiding waarbij de opvolgers van een bedrijf leren over persoonlijke ontwikkeling, voorbereiding van hun nieuwe rol, de onderneming en diens ontwikkeling en het proces van overdracht.
Begeleiding en advies	<i>KSV Successors pool</i> (AVS Unternehmensverkaufs- und Beteiligungsberatung GmbH) biedt advies aan de hand van een netwerk van specialisten, zoals juristen, boekhouders, management consultants,... met kennis omtrent specifieke onderwerpen.
	<i>Team Beratung</i> (Economische kamer van Opper-Oostenrijk) is een programma dat ondernemers de gelegenheid biedt in contact te komen met deskundigen op het gebied van arbeidsrecht en sociale wetgeving om te bespreken wat de beste manier is om hun onderneming over te dragen.
	<i>Overnameconsultant</i> : een consultant die ondersteuning biedt tijdens het proces van bedrijfsoverdracht op een multidisciplinaire en gecoördineerde manier. Hij focust hierbij op legale aspecten ter voorbereiding van het strategisch plan en leidt de onderhandelingen. Hij is ook intermediair bij het zoeken naar financiering. Bovendien zoekt de consultant naar mogelijke overdragers en opvolgers, biedt

coaching en coördineert de experts zoals juristen, notarissen en accountants.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	23% van alle ondernemingen
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

19. POLEN

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 50 000 PLN (ruim 13 000 euro) N.V. 500 000 PLN (ruim 130 000 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	19%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

Szukam-inwestora.com – een online platform van investeringsaanbiedingen	Het grootste platform in Polen voor investeringsaanbiedingen die zowel de vraag als het aanbod van de investeringsmarkt combineert. Het platform wordt beheerd door een 'investeringsmakelaar' gespecialiseerd in de markt van bedrijven en investeringen.
---	--

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	Financiële ondersteuning aan KMO's die advies inwinnen met betrekking tot fusie met andere KMO's. De subsidie bedraagt maximaal 15.000 euro of de helft van de kost van het

advies.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten *jaarlijks* 100 000

Aantal jobs betrokken bij overdrachten -

20. PORTUGAL

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	Ja
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V. 2 N.V. 5
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 5 000 euro N.V. 50 000 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	50% zonder overeenkomst tussen de erfgenamen
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	25% zonder overeenkomst tussen de erfgenamen
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	Zie successiebelasting
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling (de drempel voor belastbare
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	24%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Ja: er wordt een belastingsaftrek toegestaan in het geval van een juridische procedure waarin de werknemers verhaal zoeken op een onderneming in moeilijkheden of faillissement en indien de werknemers crediteur van de onderneming zijn.
Andere juridische maatregelen	Een netwerk van centra voor bedrijfsformaliteiten (CFE) werd opgezet met als doel de administratieve procedures in verband met de oprichting van bedrijven en de wijziging van vennootschapscontracten te vereenvoudigen. Alle formaliteiten kunnen via deze centra worden afgehandeld, wat aanzienlijke besparingen oplevert in tijd en geld.

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	<i>From Generation to Generation</i> (Portuguese Association of Family Enterprises): een project waarbij men een cultuur van verandering probeert te creëren binnen de familie en de onderneming. Er wordt ook praktische ondersteuning geboden bij de voorbereiding op de overdracht.
	<i>Young entrepreneurs and successors</i> : ontwikkeld om potentiële overnemers voor ondernemingen te detecteren. Deze potentiële overnemers worden dan opgeleid en krijgen ondersteuning bij het opstellen van business- en marketing plannen.
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Higher Programme for the consolidation of the family enterprise</i> (Industrial Organisation School) is een programma waarbij men aanmoedigt tot voorbereiding van de opvolging en het begeleiden bij het opstellen van een strategisch plan
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

21. ROEMENIË

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	
Aantal vennoten BV's/NV's	B.V. 1 N.V. 2
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 200 lei (60 euro) N.V. 90 000 lei (25 000 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	-
Belastingverlichting bij pensionering	-
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	Online informatieportaal www.animmc.ro (NASMEC)
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Aantal ondernemers ouder dan 55 jaar	46 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

22. SLOVENIË

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 2 100 000 tolar (8.000 euro) N.V. 6 000 000 tolar (25.000 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	-
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	-
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	-
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	<i>Borza</i> : een database met vraag en aanbod van bedrijven. Men kan een advertentie plaatsen samen met een link naar de ondernemingswebsite. Deze advertenties worden gedistribueerd doorheen het ganse BORZA netwerk in Slovenië en het buitenland. Bovendien wordt dit initiatief in verscheidene media verkondigd. Het BORZA systeem maakt gebruik van een automatisch proces dat zoekt naar overeenkomstige advertenties.
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	Adviescheques: deze cheques geven de houders de

mogelijkheid om tegen gesubsidieerd tarief advies te ontvangen van professionele adviseurs.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar

-

Aantal jobs betrokken bij overdrachten

-

23. SLOWAKIJE

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 200.000 Slowaakse kroon (5 214 euro) N.V. 1.000.000 Slowaakse kroon (26 072 euro)
Unanimitieit niet vereist	Neen
Vereenvoudigde NV	Neen
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Neen
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	-
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

24. SPANJE

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 3 005 euro N.V. 60 102 euro
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja
Andere wettelijke maatregelen	Er werden stappen ondernomen met betrekking tot fraude met bedrijfsoverdrachten. Die bestaat erin dat de bedrijfsactiviteit eindigt wegens een accumulatie van schulden en dat deze vervolgens wordt voortgezet via een eigendomswissel, waarbij de verplichting om de schulden te betalen wordt overgelaten aan degenen die het bedrijf voortzetten. Een arrest van augustus 2000 bepaalt dat belastingverplichtingen die ontstaan uit opvolging in de uitoefening van bedrijfsactiviteiten en de uitoefening van werkzaamheden subsidiair zijn en niet hoofdelijk. Dergelijke verplichtingen mogen dus niet meer worden overdragen op de volgende eigenaren.

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	34% (berekening van het verschuldigde bedrag met een vermogenscoëfficiënt tot maximaal 2,4
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	34% (berekening van het verschuldigde bedrag met een vermogenscoëfficiënt tot maximaal 1,2. Het belastbare bedrag wordt verlaagd in evenredigheid met de leeftijd van de kinderen.
Rentevrije termijnbetaling	Ja, 5 jaar
Schenkingsrechten maximum tarief	34%
Speciale ondernemersregeling	Een vermindering van 95% van de successie- en schenkingsrechten voor alle familiebedrijven zonder beperkte aansprakelijkheid op aandelen.
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	45%
Regeling voor overdracht aan derden	Voor land- en bosbouwbedrijven: verlaagde overdrachtsbelasting tussen 50% en 100%.
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja

Belastingverlichting bij pensionering	-
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	Het Spaanse ministerie van Economie heeft een gids opgesteld voor familiebedrijven. Deze gids bevat informatie met betrekking tot de verschillende rechtsvormen van bedrijven, familieprotocol, overdracht van het bedrijf van de ene generatie op de andere en omgaan met conflicten.
Virtuele overnamemarkten	www.buyacom.com
	www.bizalia.com
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	<i>Consolidatie van familiebedrijven</i> (EOI Business School) is een programma voor de consolidatie van familiebedrijven, bedoeld voor cedenten en mogelijke opvolgers binnen familiebedrijven. In een eerste module wordt de onderneming doorgelicht in het licht van de opvolging. Een tweede module omvat een aantal seminaries over elementair bedrijfsmanagement, waarbij de sterke en zwakke punten voor de toekomstige ontwikkeling van een onderneming worden blootgelegd.
Begeleiding en advies	Een Spaans model voor overdracht van familiebedrijven combineert een eigenaar-gerichte en opvolger-gerichte aanpak. Zowel de situatie van de over te dragen onderneming, de eigenaar en de familie als de verwachtingen van de opvolger worden geanalyseerd. In een forum kunnen typische problemen waarmee men geconfronteerd wordt bij de overdracht van familiebedrijven worden aangebracht en besproken.

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	650 000 bedrijven
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	1,4 mln. jobs

25. TSJECHIË**Maart 2007****Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht**

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 200 000 CZK (7 000 euro) N.V. 2 000 000 CZK (70 000 euro)
Unanimitieit niet vereist	Neen
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	-
Schenkingsrechten maximum tarief	-
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	-
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Ja
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

-

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	-
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

26. VERENIGD KONINKRIJK

Maart 2007

Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Principe van continuïteit	-
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. geen minimumkapitaal N.V. 50 000 GBP (81 000 euro)
Unanimiteit niet vereist	Ja
Vereenvoudigde NV	Ja
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	Ja

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	40%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	40%
Rentevrije termijnbetaling	Ja, 10 jaar
Schenkingsrechten maximum tarief	Zie successiebelasting
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling (de drempel voor belastbare activa is 375 300 euro)
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	40%
Regeling voor overdracht aan derden	-
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	Ja
Belastingverlichting bij pensionering	Een geleidelijk afnemende belastingsheffing ter vervanging van de belastingverlichting wegens pensionering. Het percentage van de winst dat belastbaar is voor de vermogenswinstbelasting wordt lager naarmate het activum langer in bezit is. Voor bedrijfsactiva geldt dat slechts 25% van de winst belastbaar is als deze activa gedurende vier jaar in het bezit zijn van het bedrijf.
Belasting bij overdracht aan werknemers	-

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Small Firms Loan Guarantee (SFLG)</i> (Department of Trade and Industry, DTI)	Een waarborg aan de bank voor 75% van het geleende bedrag. De overnemer betaalt hiervoor in ruil een 2% premium aan DTI. Het leningsbedrag mag maximaal £250 000 bedragen met een maximale termijn van 10 jaar.
---	---

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	Online informatieportaal: www.businesslink.gov.uk
----------------------------	--

Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	-
Begeleiding en advies	<p><i>Mentorschap</i> (Chris Martin & Associates): een begeleidingsproces dat de ondernemer inzicht geeft in de kernvaardigheden en het intellectuele kapitaal van de onderneming. Dit proces is bijzonder geschikt voor kleine nichebedrijven die door de eigenaar worden geleid en bestaat uit een aantal stappen dit tot een grondig inzicht in de fundamentele opvolgingssituatie leiden.</p> <p>Er is een ondersteunend pakket ontwikkeld gebaseerd op een leermodel. Dit model laat toe de belangrijkste knowhow van het bedrijf die moet overgedragen worden samen te vatten, alsook het kapitaal in termen van personeel, structuur en klanten. Dit helpt de ondernemer om allesomvattend te denken en zo verschillende mogelijke oplossingen te vinden.</p>
Impact: indicatoren	
Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	33% van alle KMO's
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	-

27. ZWEDEN**Maart 2007****Wettelijke maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht**

Principe van continuïteit	Neen
Aantal vennoten BV's/NV's	1
Minimumkapitaal BV's/NV's	B.V. 100 000 SEK (11 000 euro) N.V. 500 000 SEK (55 000 euro)
Unanimitieit niet vereist	-
Vereenvoudigde NV	-
Mogelijkheid tot omzetting in kapitaalvennootschap en vice versa	-

Fiscale maatregelen omtrent bedrijfsoverdracht

Successiebelasting maximum tarief	0%
Successiebelasting maximum tarief voor kinderen	0%
Rentevrije termijnbetaling	n.v.t.
Schenkingsrechten maximum tarief	0%
Speciale ondernemersregeling	Volledige vrijstelling
Vermogenswinstbelasting maximum tarief	30%
Regeling voor overdracht aan derden	Reorganisatie mogelijk zonder onmiddellijke belasting
Belastingverlichting bij herinvestering in KMO	-
Belastingverlichting bij pensionering	Neen
Belasting bij overdracht aan werknemers	Neen

Financiële instrumenten omtrent bedrijfsoverdracht

<i>Belastingvrijstelling</i>	Zweedse ondernemingen die (risico)kapitaal investeren in andere ondernemingen worden vrijgesteld van belastingen op de opbrengsten van deze investeringen.
------------------------------	--

Ondersteunende maatregelen bij bedrijfsoverdracht

Bewustmaking en informatie	-
Virtuele overnamemarkten	Neen
Vorming, Training en Opleiding (VTO)	Programma over bedrijfsoverdrachten (georganiseerd door NUTEK) waar men terecht kan voor: <ul style="list-style-type: none"> - Informatie over bewustmaking - Opleiding en training voor bedrijven en consultants - Advies en instrumenten voor de voorbereiding van de overdracht

	<ul style="list-style-type: none"> - Behoeftte aan financiële instrumenten - Maatregelen om de samenkomst van kopers en verkopers te faciliteren
Begeleiding en advies	-

Impact: indicatoren

Verwacht aantal overdrachten binnen 10 jaar	50 000
Aantal jobs betrokken bij overdrachten	215 000